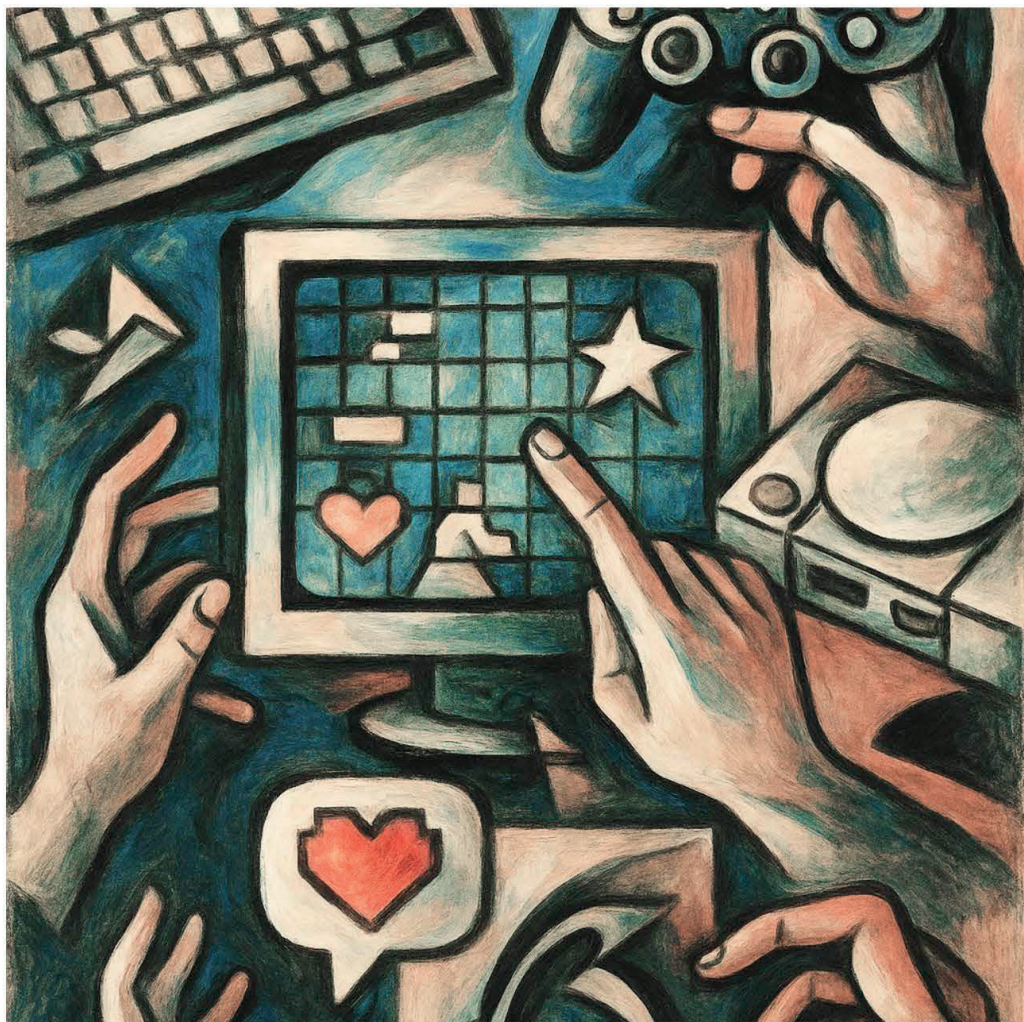

U NÁS

Knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje

V. Kraft: Digitální gramotnost v Litvínově: společná cesta škol a knihovny / s. 12

J. Pozlerová, K. Víšková: Gamebooky aneb Když se práce stane hrou / s. 43

T. Schützová: Desková hra Dreamlike podporuje kritické myšlení / s. 45

U NÁS

Knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje

Čtvrtletník

Náklad: 600 výtisků

Určeno knihovnám Královéhradeckého kraje

Vychází s finanční podporou
Královéhradeckého kraje

Šéfredaktor: Mgr. Petra Řoutilová

Redakční rada:

Bc. Vladimíra Buchtová, Miroslava Cvejnová,
Ester Horáková, Mgr. Adam Hošek,
Bc. Kateřina Hubertová, Mgr. Marta Lešková,
Bc. Eva Semrádová, Mgr. Marta Pešková Staníková,
Mgr. Mgr. Eva Svobodová, Markéta Tučková,
Mgr. Vanda Vaníčková, Ph.D.

Korektury: PhDr. Božena Klabalová

Sazba, tisk: AD reklama, s. r. o., Trutnov

Vydává Studijní a vědecká knihovna
Hradecká 1250
500 03 Hradec Králové
tel. 494 946 200
e-mail: unas@svkhk.cz
<https://www.svkhk.cz/Pro- knihovny/Zpravodaj-U-nas.aspx>

Inzerci přijímá redakce.
Za původnost a obsahovou správnost ručí autor.
Nevyžádané příspěvky se nevracejí.

Toto číslo vyšlo 18. 9. 2025.

MK ČR E 14191
ISSN 0862-9366 (Print)
ISSN 2571-4597 (Online)

Copyright 2022 Svkhk
Všechna práva vyhrazena. Žádná část nesmí
být reprodukována, uchována v rešeršním
systému nebo šířena jakýmkoliv způsobem
bez předchozího písemného souhlasu vydavatele.

KONTAKTY

**Studijní a vědecká knihovna,
Hradecká 1250, 500 03 Hradec Králové**

Telefonní ústředna: 494 946 200

Ředitelství: 205

Public relations: 203

Oddělení služeb knihovnám: 224

Meziknihovní služba: 219

OBSAH ČÍSLA

Na slovíčko „Gamesy“ v knihovnách.	3
Zkraje z kraje Knihovny našeho kraje v databázi . . . . . Severské dny . . . . . Pozvánka na únikovou hru – Čtenářský Boyard . . . . . Volná příloha zpravodaje	4 4 4 4
Šumné knihovny Knihovny nominované do krajské soutěže. . . . . Knihovna slavila s městem 450 let České Skalice. . . . . Cesta na zámek a zpět za osm měsíců . . . . . 120 let knihovny v Chlumci nad Cidlinou.	5 8 8 11
Naše téma Digitální gramotnost v Litvínově: společná cesta škol a knihovny	12
Prostory a vybavení knihoven Základní kámen nové knihovny? Spolupráce! . . . . . Architektura knihoven.	14 15
Zaujalo nás Zpravodaj U nás – co bude dál? . . . . . Knihovna jako bezpečný prostor	16 18
Jak na to Vždyť to jsou jen čísla Třetí zastavení nad knihovnickou statistikou 2025	19
Stalo se Jaké zvíře je demokracie? . . . . . VH SKIP ČR a konference Architektura knihoven . . . . . Závěrečný seminář univerzity třetího věku v Chlumci n. Cidl. . . . . Konference o personální práci v knihovnách . . . . . Konference Kamishibai 2025: velká inspirace z malého jeviště	21 23 24 26 28
Generační pohledy Na vlně generace Z vol. 2.	29
Okénko Jarní putování po jihomoravských knihovnách . . . . . Pozor, aktivní SÓPpka! . . . . . Vzpomínky české učitelky na školu v Indii.	30 33 34
Kdo je Adam Hošek, nová tvář jičínské knihovny	38
Regionální poklady Soňa Cervená	39
Z knihovnických organizací Dobrovolnictví v knihovně	41
Tipy a náměty Gamebooky aneb Když se práce stane hrou . . . . . Desková hra Dreamlike podporuje kritické myšlení	43 45
Obálka: Digitální gramotnost v knihovnách (vygenerováno chatem GPT) Kraj her	
Foto nad Do čísla přispěli: SKIP 08: Návštěva knihoven Jihomoravského kraje	
Zvláštní přílohy: Veřejné knihovny Královéhradeckého kraje v roce 2024 (e-kniha)	

Studijní a vědecká
knihovna
v Hradci Králové

Fotografie použité v tomto čísle jsou z archivů jednotlivých knihoven nebo z jejich webových stránek.

„Gamesy“ v knihovnách

Petra Řoutilová

Milé kolegyně, milí kolegové, léto je za námi. Slunečné dny, festivaly, příměstské tábory i knihovnické exkurze střídají podzimní podvečery – ideální čas na horký čaj, svetr a... gamebooky! Kolegyně ze SvHK a Městské knihovny v Praze vás v tomto čísle zpravodaje pozvou do světa plného dobrodružství, hádank a příběhů, vzniklých nejen z fantazie, ale i ve spolupráci s umělou inteligencí. Inspirace, jak herní formou oslovit čtenáře, je v tomto čísle víc než dost.

Hlavním tématem tohoto roku i tohoto čísla je digitální gramotnost – a právě text Vladimíra Krafta o spolupráci litvínovské knihovny a místních škol ukazuje, jak lze děti i pedagogy vést k vědomé práci s technologiemi, informacemi a kritickým myšlením. Vedle toho je zpravodaj i plný knihovnických oslav. Věnujeme se výročí

chlumecké knihovny, návratu knihovnic do zrekonstruované knihovny v Hořicích nebo oslavám v České Skalici, kde slavilo město 450 let a knihovna své 180. narozeniny. Dozvíte se o aktivitách podporujících mediální a digitální gramotnost, o zapojování dobrovolníků, ale i o tom, jak může knihovna nabídnout bezpečný prostor dětem v obtížné životní situaci. Přinášíme reportáže z konferencí, tipy na spolupráci při plánování staveb knihoven, inspiraci z jižní Moravy i portréty zajímavých osobností včetně operní pěvkyně Soni Červené.

Věříme, že i tentokrát najdete v textech něco, co vás obohatí – a třeba i něco, co si chcete sami vyzkoušet. Například právě hru.

Z redakce zpravodaje vám přejeme inspirativní čtení a krásný podzim.

Knihovny našeho kraje v databázi

Eva Semrádová

V databázi Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven si nyní můžete prohlédnout čtyři venkovské knihovny Královéhradeckého kraje. Nechybí tam ta vaše?

K Obecní knihovně v Blešně (okr. Hradec Králové) a Obecní knihovně ve Studnici nedávno přibyla Obecní knihovna v Hejtmánkovicích (obě okr. Náchod)

a Obecní knihovna Dolní Kalná (okr. Trutnov). Jedná se o zdařilé projekty, podpořené krajskou dotací. Záznamy v databázi obsahují popis knihovny, fotografie, informace o financování či kontakty na dodavatele a slouží jako inspirace pro knihovny, které modernizace teprve připravují. O zařazení mezi prezentované knihovny lze požádat přes kontakt mcvrk@mzk.cz.

Kontakt na autorku: eva.semradova@seznam.cz

Severské dny

Vladimíra Buchtová

Letos Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové připravila novinku v podobě tematických dnů. Dnů, kdy se návštěvníci mohou těšit na pestrý výběr akcí, které přibližují zvyky, přírodu, kuchyni, tradice a další aspekty života vybrané země. V druhé polovině roku chystá knihovna Severské dny. Ve spolupráci se Skandinávským domem přípra-

vuje povídání o Vánocích ve Skandinávii. Na přednáškách o Norsku a Dánsku se dozvíte mnohé zajímavosti a nebudete chybět ani beseda s překladateli, kteří se s těmito zajímavými a často obtížnými jazyky setkávají ve své profesi. Návštěvníky čeká navíc výstavka skandinávského designu a samozřejmě i knih severských autorů z fondu Svkhk.

Kontakt na autorku: vladimira.buchtova@svkhk.cz

Pozvánka na únikovou hru – Čtenářský Boyard

Marta Pešková Staníková

Hledáte novou formu, jak oslovit dětské čtenáře a nenásilně rozvíjet jejich čtenářské dovednosti? Využijte inspiraci z Městské knihovny Slavoj – interaktivní únikovou hru, která může obohatit program i ve vaší knihovně.

„Čtenářský Boyard“ je úniková hra vytvořená speciálně pro žáky 1. a 2. stupně ZŠ. Hráči se vydávají na výpravu za ztracenými útržky městských pověstí, které získávají prostřednictvím úkolů zaměřených na čtení s porozuměním, logiku a spolupráci. Každý úkol

je příležitostí k procvičení čtenářských strategií, orientace v textu nebo dešifrování jednoduchých kódů. Děti sbírají indicie, které je postupně přivádějí k cíli.

Máte zájem? Vytvořte tým, který bude mít minimálně pět členů a přijedte si Boyard zažít na vlastní kůži. Rádi se podělíme o připravené materiály: Přihlášky na program zasílejte na adresu knihovna@slavoj.cz. Hru připravila skupina Rozvoj čtenářské gramotnosti v rámci projektu MAP IV ORP Dvůr Králové nad Labem.

Kontakt na autorku: peskova.stanikova@slavoj.cz

Volná příloha zpravodaje

Petra Řoutilová

Současně se třetím číslem zpravodaje U nás vychází i statistická ročenka Veřejné knihovny Královéhradeckého kraje v roce 2024. Najdete v ní hodnocení knihovnických služeb, přehled aktivit knihoven našeho kraje v roce 2024 v číslech, spolupráce knihoven, ko-

munitní působení knihoven, informace o významných projektech nebo knihovnické soutěže a ocenění. Vychází online a naleznete ji buď u aktuálního čísla zpravodaje, nebo zde: <https://www.svkhk.cz/Pro-knihovny/Sluzby-knihovnam/Hodnoceni-knihoven.aspx>

Kontakt na autorku: petra.routilova@svkhk.cz

Knihovny nominované do krajské soutěže

**Miroslava Cvejnová, Jana Fabiánová,
Eva Fejtová, Petra Řoutilová,
Hana Svobodová**

I v letošním roce bychom vám rádi představili 6 knihoven z menších obcí, které vynikají nabízenými službami, nasazením paní knihovnice či pana knihovníka, prostory nebo spoluprací se zřizovatelem. Všechny těchto šest knihoven bylo díky své výjimečnosti nominováno do soutěže Knihovna roku Královéhradeckého kraje a my už i známe vítěze, nicméně toho vám v tomto čísle zpravodaje ještě nepředstavíme. Vyhlášení proběhne až v rámci slavnostního knihovnického odpoledne ve Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové, a to 15. 10. 2025. Proto si i my toto tajemství necháme až do příštího čísla.

A které knihovny byly pro rok 2025 nominovány? Jsou to Boženčina zlatá knihovna Bačetín, Městská knihovna Lázně Bělohrad, Obecní knihovna Albrechtice nad Orlicí, Obecní knihovna Blešno, Obecní knihovna Dolní Kalná, Obecní knihovna Studnice. Nyní vám představíme tři z nich:

Boženčina zlatá knihovna Bačetín

Odkaz na webovou stránku: https://bacetin.cz/default/default/12542_knihovna

Počet obyvatel obce: 380

Otevírací doba: středa 9:00–11:00, čtvrtek 16:30–19:30

Knihovnice: Jana Fabiánová

Pověřená knihovna: Městská knihovna Karla Poláčka v Rychnově nad Kněžnou

Umístění a vybavení knihovny

Knihovna sídlí v prvním patře obecního úřadu, který se nachází uprostřed obce. Její součástí je čítárna s hernou. Místnosti nejsou nijak velké, ale jsou útulné a všichni se cítí vítáni. Při práci s dětmi je využívána i klubovna v podkroví nebo zasedací místnost. Nedílnou součástí knihovny

je česko-polské samoobslužné IC a knihovna (knihobudka) v autobusové zastávce Na Dolečkách (Bačetín, odb. Sudín). Netradiční autobusová zastávka je díky svému umístění nejen hojně navštěvovaná, ale i mediálně známá. Knihovna není bezbariérová, ale paní knihovnice nosí knihy čtenářům až domů. Knihovní fond se pravidelně obměňuje a doplňuje převážně z výměnných souborů. Již několik let je používán program Tritius a předtím Clavius. V letošním roce uvedou do provozu čtečky (dotace KHK) a půjčování e-knih (VISK 3).

Služby knihovny

Bačetínská knihovna se zaměřuje především na dětské čtenáře a rodiny. Je příkladem komunitní knihovny a jádrem dění v celé obci. Je to zásluha nejen paní Fabiánové, ale i paní starostky Gabriely Prýmusové, která je v tom nejlepším slova smyslu další knihovnicí. Pravidelně se zapojují například do Noci s Andersenem, Dne proti rakovině, Dne válečných veteránů a letos nově i do Bookstartu. V obci je pouze mateřská škola, která do knihovny chodí každý měsíc. Obec pořádá denní tábor Bačetiňáček nebo rozsvěcení vánočního stromu, společně připravují naučné stezky. V knihovně mají tyto akce zázemí a jsou s ní úzce propojeny. Bačetín není velká obec, a tak spolupráce probíhá napříč spolky.

Boženčina zlatá knihovna Bačetín

Příklad významné akce uskutečněné v letech 2024–2025

Andersenova noc se stala významným počinem naší knihovny a od prvního konání se děti vyptávají na další pokračování. Stalo se krásným pravidlem, že se odpoledne sejdeme, něco si povíme k tématu dané noci a jdeme s dětmi naučnou stezkou objevovat a nacházet místo, kde se nejen odehraje stěžejní motiv dané noci, ale zároveň zasadíme další pohádkovník – strom –, který dostane své pojmenování a je památkou na Noc s Andersenem. Další průběh zahrnuje tvoření, opékání a hraní. Nejočekávanější částí je spaní v knihovně a ranní pokračování programu. Děti jsou úžasnou motivační silou a jejich vzpomínky budou snad stejně barvitě jako líčení zážitků. Vždyť kdo může říci, že letěl vzducholodí, mluvil s kapkou vody či potkává vílu?

Čeho si na své knihovně nejvíc považujete, co se vám povedlo, co se nejvíc líbí návštěvníkům?

Knihovnice:

Díky Božence, která naši knihovnu vedla 49 let, máme vlastně dlouholeté „rodinné“ základy pro téměř cokoli. Ač knihovnu v novém hávu již neviděla, její jméno spojuje mladé i staré a otevírá cesty k seznamování. Díky podpoře paní starostky, a to nejen teoretické, ale především osobní, se nám daří nacházet cesty ke čtenářům všech generací. Kdo nechte, může přijít na výstavu nebo popovídat si o květinách (a nějakou si odnést) či o akvaristice. Knihovna není jen pro čtenáře, školkové děti to vědí – do knihovny si i dospělí chodí hrát.

Starostka:

Knihovna je pro mě čtvrtým spolkem v obci. Převážně se tu scházejí lidé, kteří nejsou členy hasičů, myslivců nebo Babince. Zahradníci se tu, což dokazuje knihovnický SWAP kytiček, provozují se tu ruční práce a probírají se kulinářské dovednosti napříč věkovými kategoriemi. Knihovna vytváří program pro mateřskou školu, a to jak pro třídu dětí dvouletých, tak pro třídu starších dětí. Při setkání jubilantů knihovnice donáší kroniky a staré fotografie z akcí k prohlížení a informuje o novinkách v knihovně.

Obecní knihovna

Albrechtice nad Orlicí

Odkaz na webovou stránku: <https://www.albrechtice-nad-orlici.cz/knihovna>

Počet obyvatel obce: cca 1 000

Otevírací doba: pátek 17:00–19:00

Knihovnice: Hana Svobodová

Pověřená knihovna: Městská knihovna Kostelec nad Orlicí

Umístění a vybavení knihovny

Knihovna se nachází v centru obce, a je tak dobře dostupná pro všechny obyvatele. Prostory knihovny jsou menší, ale účelně zařízené. Přestože se jedná o komorní prostor, její význam je neoddiskutovatelný – je místem setkávání i odpočinku.

Příklad významné akce uskutečněné v letech 2024–2025

Nejzásadnější událostí byla rekonstrukce a modernizace vybavení knihovny. Díky této obnově se podařilo vytvořit příjemné a funkční prostředí, které odpovídá potřebám současných čtenářů, ať už jde o pohodlné posezení, nové regály, nebo přehlednější uspořádání prostoru. Obrovským přínosem byla i pomoc samotných čtenářů při stěhování knih během rekonstrukce – jejich ochota a nasazení ukázaly, že knihovna není jen služba, ale především živá komunita.

Místní knihovna v Albrechticích nad Orlicí

Služby knihovny

Důležitou součástí rozvoje knihovny je také postupná obnova knižního fondu. Snažím se nabízet čtenářům aktuální tituly, atraktivní literaturu pro děti i dospělé a reagovat na jejich přání a podněty. Za zásadní považuji i spolupráci s obcí, bez jejíž podpory by proměna knihovny nebyla možná. Společně se nám daří udržovat knihovnu jako přístupné, příjemné a podnětné místo pro všechny generace.

Čeho si na své knihovně nejvíc považujete, co se vám povedlo, co se nejvíc líbí návštěvníkům?

Naší knihovny si vážím jako místa setkávání a klidu. Jako místa, kde se lidé mohou inspirovat a rozšířit své obzory.

Obecní knihovna Dolní Kalná

jsou představovány knižní novinky právě doplněné do fondu.

Obecní knihovna Dolní Kalná

Odkaz na webovou stránku: <http://www.dolnikalna.cz/profil.asp?p1=1009>

Počet obyvatel obce: 679

Otevírací doba: úterý 16:30–18:30

Knihovnice: Bc. Eva Fejtová

Pověřená knihovna: Městská knihovna Trutnov

Umístění a vybavení knihovny

Obecní knihovna je umístěna v přízemí budovy Obecního úřadu v Dolní Kalné. Budova leží v samém centru obce, v sousedství ZŠ a MŠ, obchodu, sokolovny a dalších důležitých míst. Knihovna je po celkové rekonstrukci v roce 2024, její vybavení je tedy zcela nové, toaleta pro návštěvníky je k dispozici. Vstup do knihovny bohužel není bezbariérový, je nutné překonat několik schodů do budovy. Prostoru knihovny patří asi 25 m², nalezneme zde pěkný dětský koutek s kobercem a hračkami, určenými především dětem do tří let věku. Knižní fond se doplňuje a vyřazuje průběžně. Návštěvníkům knihovny je nabízena káva z nově pořízeného automatického kávovaru za dobrovolný příspěvek. V knihovně se pravidelně scházejí maminky s dětmi v mateřském klubu Klubíčko, dospělí čtenáři jsou zváni na čtenářský klub, při kterém

Služby knihovny

Kromě klasických výpůjčních služeb knihovna pořádá ve spolupráci s místním skautským oddílem Noc s Andersenem, účastní se projektu Bookstart. Spolupráce se základní školou probíhá formou návštěv v knihovně a půjčování knih přímo do jednotlivých tříd školy. Nabízíme roznáškovou službu.

Čeho si na své knihovně nejvíc považujete, co se vám povedlo, co se nejvíc líbí návštěvníkům?

Návštěvníci si oblíbili naši skvělou kávu, rádi spojí návštěvu knihovny s možností příjemného posezení a popovídání si s ostatními návštěvníky. Všimám si toho, že do knihovny stále nacházejí cestu milovníci papírových knih, a to dokonce i ti nejmladší. Naplňuje mě radost, když čtenáři ocení můj výběr a těší se na nové knížky. Také mi přinášejí tipy na to, co by rádi četli, a já jim jejich výběr připravím ať už doplněním do fondu, nebo formou meziknihovní výpůjční služby. Je jen málo knih, které nedokážu připravit k vypůjčení.

Kontakt na redakci: petra.routilova@svkhk.cz

Knihovna slavila s městem 450 let České Skalice

Štěpánka Kubová

Letos slavíme významné jubileum, naše město Česká Skalice si připomnělo 450 let od svého povýšení na město. Oslavy tohoto výročí probíhaly 30. května přímo na náměstí, které se stalo dějištěm pestrého a slavnostního programu.

Hlavním bodem oslav byl příjezd historické postavy Hedviky Smiřické, která symbolicky předala městská práva. Průvodu, který doprovodil Hedviku Smiřickou z Malé Skalice, se zúčastnily děti ze základní školy, které znázorňovaly jednotlivé historické cechy. Následovaly koncerty, vystoupení dětí, vzlet horkovzdušného balónu a další doprovodný program, který potěšil návštěvníky všech věkových kategorií. Protože naše Knihovna Barunky Panklové sídlí přímo na náměstí, nemohli jsme na této slavnosti chybět. Připravili jsme pro návštěvníky výstavu historických fotografií náměstí v České Skalici, historické výtisky Babičky od Boženy Němcové, včetně jednoho výtisku v Braillově písmu, který si mohli návštěvníci vzít do ruky, osahat a zkusit si přečíst. Na plátně jsme pouštěli videokroniku připomínající loňské události spolu s videospotem o současné České Skalici.

V naší zahradě, která byla nově vybavena s příspěvím dotace z Královéhradeckého kraje, jsme připravili tvořivou dílnu pro děti. Nejmenší návštěvníci si mohli vyrobit pamětní

list s pečeti a malou knížечku, opatřenou pamětním razítkem, kterou si odnesli domů jako suvenýr na tento výjimečný den. Knihovna byla otevřená pro všechny návštěvníky po celé odpoledne a zahrada jako letní čítárna sloužila pro relaxaci a odpočinek.

Kromě městského jubilea uplyne v roce 2025 180 let od založení knihovny v České Skalici. Tuto událost si připomeneme na podzim během Týdne knihoven, kdy chystáme výstavu historických fotografií budovy bývalé záměrnice, kde v současnosti sídlí naše knihovna. Pro návštěvníky chystáme na podzim také pestrou paletu přednášek na historická i cestovatelská témata, posezení s kávu, hudební vystoupení i křest nové knihy. Děkujeme všem návštěvníkům, kteří s námi sdílejí letošní slavnostní atmosféru, a těšíme se na setkání při dalších kulturních i literárních událostech.

Kontakt na autorku: mk.vedouci@ceskaskalice.cz

Cesta na zámeček a zpět za osm měsíců

Stanislava Najmanová

Moderní a uživatelsky přívětivý prostor

knihovny byl dlouhodobě naším velkým přáním, k jehož naplnění jsme drobnými krůčky směřovali stavebními úpravami již v uplynulých letech.

ŠUMNÉ KNIHOVNY

Doufali jsme, že na rozsáhlejší rekonstrukci bude možné získat finanční prostředky z dotačního titulu IROP, což se bohužel nepotvrdilo. Hořice mají osm tisíc obyvatel a dotace z IROP byla vypsána pro obce nad deset tisíc obyvatel. Tím naše naděje trochu pohasly. Reálně jsme o záměru rekonstrukce knihovny začali uvažovat ve chvíli, kdy se naskytla možnost získat část celkových nákladů z Integrovaného regionálního operačního programu MAS Podchlumí. Vzhledem k tomu, že vedení města i radní byli myšlenke revitalizace prostor nakloněni, mohli jsme začít plánovat. Naše počáteční představa byla, že rekonstrukce proběhne ve dvou fázích: nejprve dětské oddělení a následně oddělení pro dospělé čtenáře. Hned při první schůzce s projektantem stavby v dubnu 2024 bylo zřejmé, že vzhledem k rozsahu plánovaných úprav bude nezbytné rekonstrukci obou oddělení realizovat současně. Což zásadně změnilo situaci. Pochopili jsme, že před námi stojí náročný úkol přestěhovat celou knihovnu na osm měsíců do náhradních prostor. Najít budovu, která bude splňovat prostorové požadavky k umístění obou oddělení knihovny, nebyl zásadní problém. Město Hořice před několika lety odkoupilo budovu bývalého zámku, v jejíž hlavní části sídlí v současné době Museum Czech Road Racing, které je otevřeno od května do října. Díky vstřícnosti pana starosty byla návštěvnická sezóna v muzeu ukončena již koncem srpna, aby se sedm místností a přilehlé chodby mohly vystěhovat a vytvořit tak místo pro knihovnu.

Naše příprava na stěhování začala hned na začátku prázdnin. S velkým nasazením jsme se pustili do přesunu knih z volného výběru do skladů, které máme mimo budovu. Zaplnili jsme všechny regály do posledního místečka. Díky tomu nám ubylo přibližně 100 banánových krabic s knihami, které jsme nemuseli stěhovat na zámek, a zůstaly dostupné v průběhu rekonstrukce. Došlo samozřejmě také na vyřazování knih a likvidaci všech nepotřebných věcí, takže i věhlasná Marie Kondō by z nás měla radost. Právě tento čas byl zásadní pro poklidný přesun na zámek, naplánovaný na čtyři týdny od 10. září. Ve chvíli, kdy jsme začali dávat věci do beden, už

Dětské oddělení před rekonstrukcí

Dětské oddělení po rekonstrukci

nám v knihovně zbývaly pouze věci, které bylo potřeba přesunout na zámek nebo je uskladnit v přednáškovém sále. Sbaleno jsme měli všechno během čtyř dnů. Další čtyři dny jsme měli k dispozici stěhovací službu. Přestože se jednalo pouze o 3 mladíky, práce jim šla skvěle od ruky a během zmiňovaných čtyř dnů přestěhovali regály, všechny potřebný nábytek, 350 krabic knih a dalších téměř 100 krabic s dalšími věcmi do přízemí i prvního patra zámku. Zbývající čas do plánovaného otevření 7. října jsme využili k vybavení a zabydlování. Knihovna byla obohacena o prvky, které dávaly jasně najevo, že muzeum motorek zde má a zase bude mít své místo, ale právě díky nim získal prostor velmi unikátní atmosféru. V dětském oddělení jsme hned v říjnu začali realizovat besedy pro školy i další akce pro děti. K dispozici jsme měli i velkou přednáško-

ŠUMNÉ KNIHOVNY

vou místnost se sajdkárou, kde mohly probíhat přednášky pro veřejnost i VU3V. Pro nás i naše návštěvníky se zámek stal důstojným prostorem, kde nám čas příjemně ubíhal.

Knihovna v prostorách na náměstí zatím procházela proměnou a měnila svoje dispozice. Velkou změnu zaznamenalo sociální zázemí pro děti i pro nás knihovnice, došlo k odvlhčení stěn, akumulaci kamna nahradil plynový kotel s radiátory v oddělení pro dospělé čtenáře a podlahovým topením v oddělení pro děti. Změnou prošel i vstupní prostor, osazeny byly nové výlohy. Všechny interiérové změny s námi byly konzultovány, aktivně jsme vstupovali do procesu rekonstrukce a naše požadavky byly akceptovány, pokud to bylo z technického nebo finančního hlediska možné. Myslím, že právě tato skutečnost je jedním z důvodů, že je nám knihovna „ušita na míru“ a cítíme se v ní dobře. Interiér jsme vytvářeli ve spolupráci s panem starostou Ing. arch. Martinem Pourem, na kterého jsem se obracela ve všech zásadních rozhodnutích, dobře si vědoma odpovědnosti vůči vznikajícímu prostoru.

Stěhování knihovny zpět na náměstí bylo nezbytně nutné začít v plánovaném termínu 15. dubna, protože Museum CRR potřebovalo zahájit sezónu s blížícími se závody. A tehdy došlo asi na nejnáročnější fázi celého období, protože jsme se o prostor revitalizované knihovny dělili s řemeslníky, kteří měli ještě plné ruce práce s dokončovacími pracemi. Naštěstí věci nebývají černobílé a chlapská síla a zručnost se nám občas hodila, takže i toto úskalí pro nás mělo svou kladnou stránku. K přesunu ze zámku jsme opět využili stěhovací službu a základní úklid celého prostoru byl zadán úklidové firmě. I tak jsme do poslední chvíle měli plné ruce práce a zažívali okamžiky obav, zda se nám podaří zvládnout plánovaný termín otevření v sobotu 17. května 2025, což se podařilo díky tomu, že jsme často zapomínali na čas a odcházeli z knihovny později než obvykle.

Slavnostní setkání s představiteli města a všemi, kteří se na rekonstrukci podíleli, proběhlo v pátek 16. května. Čtenářům se knihovna poprvé otevřela mimořádně v sobotu 17. května

Půjčovna pro dospělé před rekonstrukcí

Půjčovna pro dospělé během rekonstrukce

Půjčovna pro dospělé po rekonstrukci

od 13 hodin. Kromě prohlídky knihovny a využití knihovnických služeb byla pro dětské návštěvníky připravena Vrťapkova pátrací hra a Knihadylko Ireny Fenyklové. Během čtyř hodin navštívilo

knihovnu téměř 500 návštěvníků. Přiznávám, že nám situace dala trochu zabrat, protože jsme nový prostor neměli vůbec osahány, ale ustáli jsme to. Atmosféra byla skvělá!

Celý uplynulý rok byl pro nás výzvou. Přinesl nám mnoho zkušeností a upřímně dodávám, že jsem na náš čtyřčlenný knihovnický kolektiv hrdá, že se nám podařilo náročné období dobře zvládnout. Po osmi týdnech fungování knihovny v nových prostorách si troufám říci, že se rekon-

strukce povedla, splnila a možná i předčila naše očekávání. Celkové náklady na stavební práce činily 6 311 582 Kč, z toho dotace pokryla částku 3 324 050 Kč. Náklady na pořízení nábytku do dětského oddělení byly 823 714 Kč, výpůjční pult a část regálů do oddělení pro dospělé čtenáře stály 208 622 Kč, z čehož 102 000 Kč bylo uhrzeno dotací Královéhradeckého kraje.

Kontakt na autorku:

najmanova@knihovna.horice.org

120 let knihovny v Chlumci nad Cidlinou

Jana Tichá, Jana Midlochová

V letošním roce oslavila naše knihovna 120. výročí založení. Při této příležitosti jsme připravili několik akcí. Zkraje února probíhala registrace nových čtenářů zdarma. Naši již registrovaní čtenáři si u nás mohli dát „Rande s knížkou“. A co to obnášelo? Zabalili jsme nové knihy do dárkového papíru a každý si mohl vybrat. Co si vybral? To už bylo překvapení. Celkově bylo takto potěšeno 82 čtenářů. K výročí knihovny se nabízelo zopakovat výstavu starých kronik města. A ta se opět setkala s úspěchem, stejně jako v předešlém roce. Završením byla beseda s chlumeckým rodákem Karlem Kučou, který je autorem rozsáhlého díla *Města a městečka*. K jeho nejznámějším však patří knihy *Chlumecko – Novobydžovsko 1, 2*. Povíдали jsme si nejen o architektonickém vývoji města, ale i o jeho budoucnosti. V březnu jsme se potopili pod hladinu Rudého moře s panem Vladimírem Kubíkem. Seznámili jsme se s jedinečným podmořským životem na korálových útesech. Naše již velmi dobrá známá PharmDr. Ludmila Matuchová nás poučila, jak být připraven s homeopatiky na letní dovolenou. Jarní přednáškové pásmo jsme zakončili ve světě zvířat s Petrem Fejkem. Bývalý ředitel pražské zoologické zahrady a autor knížky *Jak se dělá zoo* vyprávěl spousty historek ze svého působení v této funkci a popsal, jak zahradu doslova „vydupal ze země“.

Díky dobré spolupráci se Základní uměleckou školou v Chlumci nad Cidlinou byly naše prostory vyzdobeny výrobky dětí pod vedením paní učitelky Viery Chrtkové. Vytvořili krásnou koláž, která mapuje historii knihovny.

Kontakt na autorky: knihovna@chlumecnc.cz

Digitální gramotnost v Litvínově: společná cesta škol a knihovny

Vladimír Kraft

V posledních letech se stále častěji setkávám s tím, že školy a další instituce hledají cestu, jak dětem předat víc než jen znalosti. Uvědomuji si, že je žáky třeba připravit na svět, ve kterém se neustále mění informace, technologie i pravidla. Téma digitální a mediální gramotnosti se stává přirozenou součástí výuky, ale ne každý učitel si s technologickými novinkami ví rady. Proto je důležité zaměřit se nejen na děti, ale i na jejich učitele a nabídnout jim podporu, aby se v internetové džungli dokázali orientovat sami a zároveň uměli pomoci najít cestu i svým žákům.

Jednou ze skvělých možností, jak této dovednosti dosáhnout, je vzájemné sdílení mezi lidmi, kteří s dětmi pracují. Když se spojí lidé, kterým záleží na vzdělávání – ať už stojí před tabulí, za knihovním pultem, nebo pracují s dětmi jiným způsobem – může vzniknout prostředí, kde se učí všichni od všech. Právě tak fungují DIGlakce.

Co jsou DIGlakce:

Projekt DIGlakce vznikl z iniciativy Národního pedagogického institutu České republiky jako platforma pro pravidelná setkávání učitelů, knihovníků, volnočasových pedagogů, zkrátka všech, kteří se snaží vést děti a mladé lidi k větší orientaci v digitálním světě. Tato setkání nabízejí prostor pro sdílení, výměnu zkušeností a hledání cest, které fungují ve skutečném prostředí tříd, oddělení, kluboven nebo knihoven.

V Litvínově se DIGlakce konají pravidelně od

roku 2023. Spolu s kolegou Mgr. Romanem Havlíčkem, učitelem ze Sportovní soukromé základní školy Litvínov, jsme od začátku chtěli vytvořit prostředí, kde se účastníci budou cítit uvolněně a rádi se s ostatními podělí o své zkušenosti. Věřím, že se nám to povedlo. Každý z nás přináší

DIGlakce

Vláda a Roman

trochu jiný pohled. Roman ze školního prostředí, já z knihovnické praxe, a právě takhle různorodost se ukazuje jako přínosná.

Roman Havlíček k tomu říká:

„DIGlakce pro mě mají smysl hlavně proto, že propojují svět škol a knihoven. Často se pohybujeme každý ve své bublině, ale přitom řešíme stejné věci. Když si o nich začneme otevřeně povídat, zjistíme, že si máme co nabídnout – a že v tom nejsme sami.“

Témata workshopů reagují na skutečné výzvy, kterým dnes čelíme. Řešili jsme, jak s dětmi mluvit o dezinformacích, jak rozpoznávat manipulaci v reklamě, jak pracovat s vlivem sociálních sítí a influencerů. Nechyběly ani těžší otázky jako kyberšikana nebo polarizace společnosti. A velmi důležitou součástí každé DIGlakce bylo kladení důrazu na kritické myšlení.

Přístup je vždy kombinací teorie a praxe. Účastníkům nabízíme ukázkou modelových lekcí, konkrétní metodické materiály, prostor pro dis-

kusi i zpětnou vazbu. To vše s vědomím, že žádná škola ani knihovna nejsou stejné, ale že se od sebe můžeme navzájem učit. Využíváme přitom volně dostupné materiály, jako například projekt Jeden svět na školách.

Jeden svět na školách

Jedná se o nejvíce oceňovaný zdroj, se kterým při DIGlaccích opakovaně pracujeme.

Vzdělávací program Jeden svět na školách (JSNS.cz) je projektem organizace Člověk v tísni, který školám a knihovnám nabízí komplexní výukové lekce postavené na dokumentárních filmech, doplněné o pracovní listy, otázky k diskusi, návrhy aktivit a metodické komentáře.

Všechny materiály jsou zdarma dostupné po jednoduché registraci, legálně využitelné ve výuce a připravené tak, aby učitelé nebo knihovníkovi usnadnily práci, ne ji přidaly.

Síla JSNS spočívá nejen v aktuálním výběru témat, jako jsou fake news, kyberšikana, manipulace, vliv influencerů, populismus nebo konflikty současného světa, ale i ve formátu, který dětem a studentům přirozeně vyhovuje. Spojení filmového příběhu s diskusí a aktivitami umožňuje hlubší porozumění a zároveň otevírá prostor pro vlastní názory, pochybnosti i sdílení zkušeností.

Z pohledu lektora je velkou výhodou, že není třeba složitě připravovat prezentace nebo vymýšlet podpůrné úkoly. Vše je již přehledně zpracováno a připraveno k okamžitému použití. To se ukazuje jako zásadní zejména pro učitele, kteří nemají čas zdlouhavě vyhledávat materiály nebo tvořit vše od nuly.

Na DIGlaccích jsme společně s kolegy vyzkoušeli několik JSNS lekcí. Pokaždé se potvrdilo, že dobře připravený film a správně položená otázka často dokážou více než celá frontální hodina výkladu. Reakce účastníků byly velmi pozitivní: oceňovali nejen kvalitu zpracování, ale i praktickou využitelnost ve výuce různých předmětů. Nejvíce si materiály pochvalovali učitelé občanské výchovy.

Jeden svět na školách tak není jen „další portál“, ale plnohodnotný nástroj, který může být každodenním pomocníkem učitelů a knihovníků,

kterí chtějí s dětmi otevírat důležitá témata současného světa.

Co chystá Městská knihovna Litvínov na tento školní rok

V Městské knihovně Litvínov se digitální gramotnosti věnujeme dávno předtím, než se stala často skloňovaným pojmem. V našich lekcích jsme opakovaně otevírali témata, která se dotýkají běžného života dětí a dospívajících: vliv sociálních sítí, podvodná videa na YouTube, manipulace nebo kyberšikana. Právě v oblasti kyberšikany jsme se opřeli i o vlastní výzkum z roku 2019, do kterého se zapojily téměř čtyři stovky žáků čtvrtých a pátých tříd základních škol v Litvínově.

Na tuto práci chceme v nadcházejícím školním roce navázat. Do nabídky lekcí pro základní školy zařadíme více programů přímo z projektu Jeden svět na školách, a to bez jakýchkoliv úprav. Cílem je, aby si žáci mohli na vlastní kůži vyzkoušet, jak taková lekce funguje, a aby učitelé viděli, jak snadno se dají tyto materiály použít v praxi, bez zdlouhavé přípravy nebo nejistoty.

Součástí připravovaných aktivit bude i setkání pro pedagogy, kde se s projektem Jeden svět na školách seznámí podrobněji. Učitelé si vyzkoušejí jednu z lekcí z pozice žáků a zažijí její dynamiku i atmosféru. Věříme, že právě osobní zkušenost je nejcennější formou inspirace.

Závěrem: knihovna jako partner

Věřím, že knihovna má být místem, kde se nejen čte, ale i učí, sdílí a roste. A že spolupráce škol a knihovny může být praktická, přínosná a přátelská. DIGlaccle a další aktivity to potvrzují.

Pokud vás některý z projektů zaujal nebo pokud hledáte způsoby, jak s dětmi otevřít důležitá témata dneška, ozvěte se mi na mail kraft@knihovna-litvinov.cz. Rád se s vámi podělím o zkušenosti a materiály.

Zdroje: Npi.cz
Jsns.cz
Knihovna-litvinov.cz

Kontakt na autora: kraft@knihovna-litvinov.cz

Základní kámen nové knihovny? Spolupráce!

Lenka Dostálová

Současná úloha veřejné knihovny spočívá v její komunitní a vzdělávací funkci. Aby mohla tuto roli naplňovat, potřebuje prostor, který je nejen funkční, ale i přitažlivý a příznivě působivý různými činnostem. Většinou nestačí pořídit nové regály nebo vymalovat – smyslem je vytvořit místo, kde lidé chtějí být.

Dobře navržená knihovna nevzniká náhodou. Je výsledkem otevřeného dialogu.

Abyste se knihovna stala místem, kde lidé chtějí trávit čas, musí odpovídat jejich potřebám – a k tomu je třeba už na začátku jasně pojmenovat, co chceme změnit a proč. Základem je promyšlený záměr a srozumitelná, jednoduše formulovaná koncepce. Celý proces – od prvotní úvahy až po samotnou realizaci – stojí na **spolupráci a otevřené komunikaci** mezi knihovníky, zřizovatelem, zástupci obce, komunitou, školami, spolky, podnikateli a odborníky, jako je architekt nebo metodik. Každý přináší svůj pohled a zkušenost. Právě díky této různorodosti vzniká prostor, který odpovídá potřebám různých skupin uživatelů. Výsledná **koncepce knihovny** pak slouží jako **mapa na cestě proměny**. Pomáhá udržet směr, oslovit partnery, získat financování – a ukazuje, že knihovna není jen regál s knížkami, ale **živé a důležité místo** v obci.

Na co se ptát při přípravě proměny knihovny?

Úspěšná proměna knihovny začíná správnými otázkami. Pomáhají lépe pochopit souvislosti, potřeby i možnosti, a především dát projektu pevný a smysluplný základ. **Knihovnik** ve spolupráci s metodikem a zřizovatelem specifikuje potřeby uživatelů, typy prostor (studijní místa, čítárny, dětské oddělení, prostory pro akce atd.) a funkční požadavky na provoz knihovny. **Architekt** navrhuje rozmístění prostor, jejich velikost, osvětlení, ergonomii, vnitřní vybavení, nábytek, barevné řešení a vnější vzhled budovy, aby odpovídal jak funkčním požadavkům, tak estetickému dojmu.

Na co bychom měli znát odpověď:

- **V jakém prostředí se knihovna nachází?** Jak vypadá její okolí? Jaké má silné a slabé stránky z pohledu prostoru, dostupnosti, bezpečnosti, atraktivity?
- **V jakém je knihovna technickém stavu?** Jaká je kondice samotné budovy – stavební, provozní i estetická? Co je funkční a co si žádá opravu nebo změnu?
- **Komu bude knihovna sloužit a k čemu?** Máme dostatek informací o místní komunitě? Známe potřeby různých skupin obyvatel – dětí, seniorů, studentů, cizinců, rodičů aj.?
- **Jak knihovnu vnímají lidé zvenčí i zevnitř?** Jak se v ní cítí běžný uživatel? Co si o ní myslí náhodný kolemjdoucí? Jak ji vnímá zřizovatel?
- **Jak knihovnu vidí její tým?** Jaké má personál zkušenosti z provozu? Co jim funguje a co je brzdi? Jaké mají návrhy a přání?
- **Jaká jsou strategická očekávání zřizovatele?** Jak knihovna zapadá do rozvojových plánů obce nebo města? Co říkají koncepční dokumenty a priority vedení?
- **Jaké máme finanční možnosti?** Jaké jsou dostupné zdroje – obecní, státní nebo evropské dotace, nadační fondy, fundraising? Jak efektivně nastavit rozpočet a časový plán?

A to nejdůležitější nakonec: rozpočet!

Mít připravený předběžný rozpočet celkových výdajů je nezbytnou součástí celkového procesu modernizace, rekonstrukce. Lze jej rozdělit obecně na čtyři části:

1. **Stavební náklady** – podle rozsahu a typu úprav
2. **Vybavení** – nábytek, osvětlení, technologie, bezpečnost
3. **Práce odborníků** – architekt, projektant, designér
4. **Výdaje zřizovatele** – technické průzkumy, stavební povolení, stěhování, další provozní náklady

Dobře fungující knihovna je výsledkem společného přemýšlení, plánování a respektu k různým

ným potřebám. Ať už začínáte u malé proměny, nebo plánujete zcela nový prostor – klíčem je spolupráce.

Informace a inspirace, jak správně a efektivně přistoupit k nové podobě vaší knihovny, naleznete zde:

- Web Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven – <https://mcvrk.mzk.cz/>
- Veřejná knihovna: srdce obce – <https://mcvrk.mzk.cz/files/uploads/Bro%C5%BEura-verze%20pro%20WEB.pdf>

mzk.cz/files/uploads/Bro%C5%BEura-verze%20pro%20WEB.pdf

- Standard pro postupy rekonstrukce knihoven – <https://ipk.nkp.cz/docs/standard-pro-postupy-rekonstrukce-knihoven>
- Pracovní list: jak na novou knihovnu – https://mcvrk.mzk.cz/files/uploads/PRACOVNI_LIST.pdf

Kontakt na autorku: Lenka.Dostalova@mzk.cz

Architektura knihoven

Eva Semrádová

Knihovníci hodně dlouho přistupovali k prostorám knihoven, jako kdyby starost o vybavenost a estetiku knihovny ani nepatřila do jejich kompetence. O přístupu architektů zase nejlépe vypovídá, že v tradičních typologiích budov pro občanskou vybavenost najdete ve skupině Kultura a osvěta jen divadla, kina, kulturní domy, muzea, galerie, ale knihovna tam samostatnou kapitolu nemá. Z tohoto pohledu je potěšující, že knihovníci a architekti rozvíjejí účelovou spolupráci. Již více než pět let k tomu přispívá **Metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukci knihoven** při Moravské zemské knihovně v Brně¹ a od roku 2016 se uskutečňuje setkávání architektů a knihovníků v jednom sále při konferencích, které navazují na valnou hromadu SKIP.

Letošní **konference Architektura knihoven**² opět přinesla obohacující náměty pro práci obou profesí. Atmosféru spolupráce a společný cíl tvořit v knihovnách prostředí, kde se budou lidé cítit dobře, velmi pěkně vyjádřil Karel Kubza z ateliéru Čtyřlístěň³: „Architekt dělá knihovně

skořápku, knihovník jí vtiskne život.“ Nebo obdobně německý přednášející Alexander Bonte, který citoval myšlenku: „Stavba nabízí možnost, pocit přináší uživatel.“

V programu konference čestí architekti představili realizace budov Městské knihovny Rožnov pod Radhoštěm, Městské knihovny v Praze – pobočka Petřiny, Knihovny International School of Prague a knihovního altánu Městské knihovny ve Vamberku. Svě místo dostalo i připomenutí 25. výročí otevření Krajské vědecké knihovny v Liberci v nové budově a prezentace metodického centra při MZK v Brně. Ze zahraničí byly představeny tři různé pohledy na projektování knihoven 21. století, a to na příkladech z Francie, Německa a Polska.

Přednášející se zaměřovali na fungování knihoven v městském prostoru, ale mnohé názory mohou být inspirací i při rekonstrukcích knihoven v malých sídlech. Uvedme několik příkladů:

Multifunkční prostory. V malém místě nemusí knihovna naplnit programem celou budovu, proto je účelné spojit více funkcí pod jednu střechu. Výhodou může být i „zkrácení cesty ke knize“ pro ty, kteří by jen kvůli knihovně do budovy nepřišli.

---

1 Kontakty na metodické centrum a přehled nejnovějších publikací najdete v článku Základní kámen nové knihovny? Spolupráce! od autorky Lenky Dostálové.

2 Prezentace a videa z konference Architektura knihoven, dostupná na: <https://www.skipcr.cz/knihovnicke-akce/valna-hromada-skip-a-odborna-konference/12/program/konference>

3 Ateliér Čtyřlístěň připravil rekonstrukci a přístavbu knihovny v Rožnově pod Radhoštěm, realizace získala cenu Stavba roku 2024.

Úspornost a udržitelnost. Předpokladem dobré architektury je důraz na ekologii provozu budovy, využití recyklovaných materiálů, revitalizaci původních prvků, optimalizované osvětlení vzhledem ke spotřebě energie.

Vybavení interiéru a rozměry nábytku. V knihovně je důležitá akustika, dobré osvětlení místností i správné stínění oken. Uplatní se barvy připomínající přírodu a modulový nábytek. Regál v prostoru by měl být tak vysoký, že přes něj vidím, když stojím, a když se posadím, aby mi vytvářel klidovou zónu. Pobyt v knihovně příjemný, pitná voda, kávovar. A nezapomínejte na účelné a technicky vybavené pracoviště pro knihovníka.

Vchod do knihovny. Dobrý dojem začíná před knihovnou: už při příchodu k budově a vchodovým dveřím si návštěvník tvoří ke knihovně vztah. U vstupu je dobré nechat volný prostor, ne hned přicházejícího zahltnout knihami, ale vyzvat ho, aby postoupil dovnitř, prošel se knihovnou a prohlédl si celou nabídku.

Orientační systém. Přívětivost prostoru k návštěvníkovi podporuje estetické a přehledné značení; nejlépe se poradit s grafikem, ručně psané cedulky přilepené izolepou přívětivé nejsou.

Knihovna je výjimečný prostor. V knihovně by se mělo uplatnit umění a může to být i galerie pro místní umělce. Na umístění uměleckých děl je potřeba pamatovat už při návrhu interiéru. Originalitu dodá knihovně i ústřední myšlenka, kterou architekt zvolí pro navrhování (například wellbeing), zakomponování lokálních atributů či využití podlahy pro vzdělávací funkci.

Pojmenování knihovny. Pro místní komunitu je důležité pojmenování knihovny, víc jí pak cítí jako svou, výběr názvu může být veden formou participace.

Programy a čtení venku. Návštěvníci oceňují atraktivitu akcí i klidových míst ke čtení ve venkovním prostoru, proto je potřeba projektovat i exteriérové prostory knihovny.

Knihovny mají mít duši. Současné knihovny často nemají atmosféru, vypadají jako kanceláře. Vezme se google, vyhledá knihovní nábytek a začínáme projektovat. I to je radost, že se vůbec něco inovuje, ale můžeme chtít víc. Knihovna má potenciál být centrem společnosti.

Přednášky byly důkazem, že tito architekti mají dobré informace o funkcích současných knihoven a knihovníky berou jako partnery při navrhování. Vzhledem k tomu, že fakulty architektury zařazují téma knihoven do ateliérových prací, bude poučených architektů přibývat. K tomu byla na konferenci k vidění výstava studentských projektů k rekonstrukcím sedmi jihomoravských obecních knihoven. Návrhy studentů mohou sloužit jako inspirace, ale mnohé nápady se již realizovaly. **Zadání interiéru obecní knihovny je pro studentskou tvorbu ideální svým rozsahem a pro obec výhodné pro finanční nenáročnost.** Spolupráci s obcemi nabízí Fakulta architektury Vysokého učení technického v Brně, kde vede ateliér architekt Jan Kratochvíl. Na konferenci pak zazněla podobná nabídka od děkana Fakulty umění a architektury Jana Stolína z Technické univerzity v Liberci. Je to **výzva pro obce, ale také pro pověření a krajské knihovny**, aby takové možnosti podporovaly a obecním knihovnám je zprostředkovaly. V Královéhradeckém kraji mohou být obě vysokoškolská pracoviště zajímavým partnerem pro knihovny, které potřebují získat návrhy či vizualizace pro podání žádosti o krajské dotace, kde je architektonický návrh povinný.

Kontakt na autorku:

eva.semradova@seznam.cz

ZAUJALO NÁS

Zpravodaj U nás – co bude dál?

Petra Řoutilová

V příštím roce oslaví zpravodaj U nás už své

40. narozeniny. Jak s ním šel čas, měnil svůj název, vzhled, periodicitu, rubriky, autory, šéfredaktorky a samozřejmě i redakční radu. Nej-

dříve vycházel pouze tištěný (zpočátku psaný na stroji), v roce 1998 vyšla dvě čísla pouze v elektronické verzi a do dnešních dnů vychází jak v tištěné, tak elektronické formě.

V loňském roce jsme vás požádali o vyplnění ankety, jejímž cílem bylo zjistit, zda by vám vyhovovala pouze online verze zpravodaje U nás, nebo zda má pro vás větší význam „Unásek“ v tištěné formě. Co si budeme povídat, tisk je v dnešní době dost drahá záležitost a online verze časopisů jsou dnes už na vysoké úrovni. Umožňují interaktivní čtení, přehrávání multimediálních souborů, nastavování různé velikosti písma a mají příjemný design. Nic z toho (kromě příjemného designu) tištěná verze nedovede. Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové právě pracuje na přípravě nových webových stránek a jejich součástí by mohl být i (staro) nový online zpravodaj U nás.

Na anketní otázku, zda by daly přednost tištěnému nebo online zpravodaji, odpovědělo z 378 knihoven Královéhradeckého kraje celkem 174, což je necelá polovina. Z toho by online verzi zpravodaje uvítalo 63,2 % knihoven. Takže je pravděpodobné, že až budou nové webové stránky SvHK, přistoupíme pouze k online verzi zpravodaje.

Ale forma zpravodaje nebyla to jediné, co nás zajímalo. Další otázkou bylo, zda je pro vás zpravodaj přínosem. Kladně odpovědělo 85,6 % dotázaných, což nás těší. A rádi bychom se s vámi podělili alespoň o dva komentáře:

„Nemám žádné větší připomínky. Ve Zpravodaji jsou informace o knihovnách našeho kraje a o práci knihovníků, každý najde vše potřebné pro práci knihovníka na obci.“

„Zdařilý časopis, pokračujte!“

Děkujeme! Pokračovat rozhodně budeme.

Ale bylo pár odpovědí, které nás tak trochu překvapily. Díky anketě jsme zjistili, že knihovníci ne vždy chápou, pro koho je zpravodaj U nás určen. Máme sice radost, že ho čtou i čtenáři „neknihovnickí“, nicméně je určen především pro

knihovníky. Jedná se o odborné knihovnické periodikum, které zároveň slouží i jako metodická příručka, kde by knihovník měl najít návody, novinky a inspiraci ze světa knihovnictví. Najít by tam měl příklady dobré praxe přímo z našeho kraje. Píšu to možná trochu nešikovně, že by měl najít, a věřte mi, že se snažíme, aby skutečně našel.

Další anketní otázka byla na nejoblíbenější rubriku. Vítězně z toho vyšla rubrika Šumné knihovny, která je zaměřena čistě na naše královéhradecké knihovny. Nejméně oblíbenou rubrikou byla Víze 28, která byla součástí zpravodaje pouze v roce 2024 a přinášela články o hlavních prioritách nově vydané **Strategie rozvoje knihoven Královéhradeckého kraje na léta 2024–2028**. Nedá se nic dělat. Strategie moc oblíbená asi nebude, i když není třeba se jí bát. Jejím cílem je nastavit směr, kterým se bude ubírat knihovnictví našeho kraje v příštích letech. A to je přece výzva pro nás všechny.

Ve zpravodaji vám nejvíce chyběly doporučení na semináře, více regionálních informací či informace o akcích v jiných knihovnách. A tak jsme dali na redakční radě hlavy dohromady a vyšli vám vstříc. A to je také důvod, proč o anketě, která proběhla už na konci minulého roku, píšeme až teď. Teď vám totiž můžeme představit její ovoce. Dovolte mi vás seznámit s novou rubrikou **Zkraje z kraje**, která se v čísle, které držíte v ruce, objevila úplně poprvé. Jedná se o krátké informativní zprávy, týkající se dění v našich knihovnách či jejich úspěchů. Další novou rubrikou jsou **Regionální poklady**, které vám budou přinášet významné události nebo výročí, týkající se osob, měst či institucí z našeho kraje. A v neposlední řadě je zde rubrika **Generační pohledy**, která se bude zabývat různými generacemi a jejich pohledem na svět a knihovny.

Doufáme, že vás nové rubriky potěší a zpravodaj budete číst dál. Ať už bude v tištěné, nebo online podobě.

Kontakt na autorku: petra.routilova@svkhk.cz

Knihovna jako bezpečný prostor

Lucie Krausová

Knihovna. Místo, kde se scházejí nejen náruživí čtenáři, ale taky lidé, kteří si potřebují prostě popovídat, sdílet svůj život, nebo aspoň jeho všednosti.

A dětský čtenář je z tohoto úhlu pohledu zcela speciální skupina. Do knihovny se neuchyluje jen dítě s láskou k literatuře. Ale i dítě, které si nemá s kým hrát. Dítě, které se necítí doma komfortně. Dítě, které nezapadá. Může být vyčleněné z kolektivu kvůli sociálnímu postavení rodiny, jazykové bariéře, onemocnění a spoustě dalších věcí.

Knihovna je pro všechny. A pokud tomu tak skutečně je, dětský knihovník velmi brzy pochopí, že je jaksí jednou nohou nakročen také do role sociálního pracovníka. Což je jistě krásné a smysluplné povolání, nicméně knihovník stále zůstává knihovníkem. Ať už je jeho snaha sebeupřímnější a odhodlání pomoci/vyslechnout potřebné sebenaléhavější, zvládat dvě profese najednou je rozumné asi jako nasednout do vlaku s horským kolem a za jízdy na tom kole šlapat. Nikam nedojedete, ale zaručeně se uštvete.

V rámci svojí běžné práce se stáváte zpovědníkem. Pomalu prolamujete ledy, odlepujete vrstvy a dítě před vašim zrakem pookřeje, narovná se v ramenu a prostě vykveté pocitem, že v tomhle prostředí je správně, uznané, viděné, dostatečné. A vy máte radost.

Jen vám trošku protékají mezi prsty povinnosti a běžíte sami se sebou o závod. Zároveň po delší době pocítíte, že odevzdáváte dost ze své energie a po každém setkání s potřebným dítětem jste unavenější a unavenější.

Říkáte si: „Jsem knihovník, tak prostě budu dělat jen knihovníka.“ Ale... ten červíček tam zůstane hlodat. Hlavně To dítě (které nepotřebuje žádnou vaši větší iniciativu nebo zásah, jen

si popovídat) bude chodit do knihovny dál a vy uvidíte, jak zase chřadne, choulí se do sebe. Jak ta získaná důvěra a sebedůvěra odplovou pryč. Opět nastoupíte do vlaku směr vyhoření.

Tady nastává moment, kdy je zapotřebí si uvědomit, co všechno chceme, aby do role knihovníka patřilo, a kam si můžeme zajít pro radu a pomoc. Nízkoprahové zařízení se ukázalo jako skvělé funkční řešení.

A co to vlastně „nízkoprah“ je? Kdykoli zmíním spojení *sociální pracovník*, najde se někdo, kdo si představí zlou postarší úřednici, která bere děti od rodin. Nízkoprahový sociální pracovník nemůže být této představě vzdálenější. Pracovník „nízkoprahu“ v *terénu* je často dobrovolník, student, člověk se silným sociálním citěním. Činnost nízkoprahového zařízení spočívá v trávení času s dětmi a mládeží a poskytnutí bezpečného prostoru. Děti si zde mohou hrát, nechat si pomoci při domácích úkolech, povídat si jen tak nebo na vážná témata (drogy, poruchy příjmu potravy, násilí, válka, diskriminace, LGBTQ+ a mnoho dalších), mohou dokonce požádat o doprovod k lékaři nebo terapeutovi. Nebo jen tak strávit čas s ostatními, když se nudí.

Organizace, se kterou konkrétně spolupracujeme my (Heldova městská knihovna v Třebouchovicích pod Orebem), se jmenuje příhodně Klídek. NZMD Klídek¹ je součástí obecně prospěšné společnosti PROSTOR PRO, působící v Hradci Králové a okolních městech a obcích.

Pod společnost dále spadají:

Preventivní program SPIRÁLA. „Pomáháme školákům přijít na to, jak bezpečně čelit rizikům dospívání. Učíme je spolu ve škole dobře vycházet. Trénujeme, jak předcházet šikaně, drogám, rizikovému sexuálnímu chování a dalším ohrožením. Zvyšujeme šance na to, že školáci nezůstanou na svoje potíže sami.“²

Klub pro seniory DŘEVĚNKA. „Pomáháme

---

1 PROSTOR PRO. Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež KLÍDEK. Online. Dostupné z: <https://www.prostorpro.cz/programy-a-aktivity/nzdm-klidek>. [cit. 2025-06-18].

2 PROSTOR PRO. Naše služby. Online. Dostupné z: <https://www.prostorpro.cz/programy-a-aktivity>. [cit. 2025-06-18].

seniorům zůstat stále aktivní. Nabízíme jim příležitosti ke společnému setkávání a spolu s tím i mnoho aktivit dle jejich vlastních přání a potřeb. Pořádáme přednášky, tvůrčí dílny, filmová odpoledne, výlety nebo debaty. Zapojujeme je také do dobrovolnických aktivit v jejich i v jiných organizacích.³

V neposlední řadě provozují „Web NEMÁ TO NA ČELE, průvodce pro rodiče a učitele při řešení šikany. Pomáhá ji včas odhalit a správně řešit. Nabízí nejen rady a návody, ale také kontakty na odbornou pomoc.“⁴

Co konkrétně NZMD Klídek dělá v knihovně? Pracovníci chodí navštívit knihovnu v rámci otevřené doby a poskytují čtenářům možnost si popovídat. Do budoucna plánujeme společné akce

pro veřejnost, přednášky a workshopy. Klídek v prostorách knihovny na studijních místech doučuje a vypomáhá s domácími úkoly.

Spolupráce je přínosná jak pro knihovnu, tak pro nízkoprahové zařízení. Klídek doposud vyjížděl do Třebechovic pod Orebem ve své služební dodávce, kterou nazývají *Teréňák*. Je to báječný způsob, jak se dostat do potřebných lokalit, kde není zázemí pro nízkoprahové centrum. Ale nepřízeň počasí a kapacita dodávky se staly dost limitujícími. Knihovna se v tomto případě přímo nabízí, neboť je veřejná, pro všechny a čím dál více se stává prostorem, kam jdeme společně strávit čas.

Kontakt na autorku: krausova@hmkt.cz

JAK NA TO

Vždyť to jsou jen čísla...

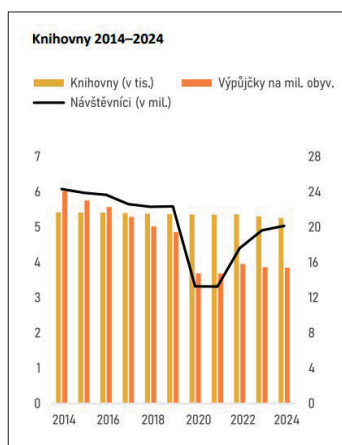
Třetí zastavení nad knihovnickou statistikou 2025

Eva Semrádová

Podzimní péče knihovníků o statistiky je minimální, čísla za minulý rok sedí v archivu a vyplňování denní statistiky podle nových pravidel už máme dokonale nacvičené. Je proto čas si připomenout, proč statistiky sbíráme a při jakých příležitostech je můžeme využívat.

Celostátní trendy

Roční statistická hlášení jednotlivých knihoven se stávají součástí celostátních přehledů o vývoji knihovnictví. S výsledky statistik se dále pracuje například při nastavování optimálních hodnot standardů, při formulaci podmínek pro dotační programy, pomocí statistik se české knihovnictví prezentuje v zahraničí. Informace určené odborné veřejnosti zveřejňuje Centrum informací a statistik kultury na webu [https://](https://www.statistikakultury.cz)

(Graf je převzat z publikace *Kultura České republiky v číslech*. Vybrané údaje za rok 2024, dostupné na: [https://www.statistikakultury.cz/data-v-publikacih/](https://www.statistikakultury.cz/data-v-publikacich/))

3 PROSTOR PRO. Naše služby. Online. Dostupné z: <https://www.prostorpro.cz/programy-a-aktivity>. [cit. 2025-06-18].

4 PROSTOR PRO. Naše služby. Online. Dostupné z: <https://www.prostorpro.cz/programy-a-aktivity>. [cit. 2025-06-18].

www.statistikakultury.cz a kromě knihoven se sledují muzea a galerie, divadla, výstavní činnost, hudební soubory, ale také nakladatelská činnost či festivaly. Na uvedeném webu jsou připraveny publikace ke stažení,¹ přihlášené knihovny mohou využívat analytický nástroj pro porovnávání výkonů čili benchmarking. Můžete si prohlédnout satelitní účet kultury, který hodnotí podíl kultury z pohledu české ekonomiky. K praktickému využití je zveřejněn adresář knihoven² a také jsou zmapovány aktuální trendy vývoje knihoven:

Z porovnání celostátních statistik za posledních deset let vyplývá, že počet návštěvníků knihoven se od pandemie průběžně zvyšuje, ale ještě nedosahuje úrovně roku 2019. Výpůjčky tradičních dokumentů stagnují, ale u výpůjček e-knih a u stahování digitálních dokumentů byl zaznamenán nárůst kolem 40 %. Knihovny reagují na menší zájem o klasické půjčování rozšířením nabídky kulturních a vzdělávacích akcí, což dokládá meziroční nárůst nabídky těchto akcí o 8 %. Mezi TOP 10 v počtu uskutečněných klasických výpůjček se v minulém roce umístila Knihovna města Hradce Králové a v Královéhradeckém kraji připadá v průměru 37 výpůjček na 1 čtenáře, což je třetí příčka v rámci republiky a známka toho, že o čtení je v našem kraji stále zájem.

Zveřejněné statistiky sledují vývoj knihoven od roku 1990, základní ukazatele jsou zpracovány do grafů, zajímavé jsou žebříčky neúspěšnějších. Pomocí „čísel“ lze ověřovat, jak se vyvíjí financování knihoven, můžeme hledat spojitosti mezi návštěvností a vybavením knihoven, dokládat změny ve čtenářských zájmech obyvatel.

Hodnota statistiky

Hlavní smysl statistiky tkví ve využití statistických informací o knihovně přímo v dané knihovně. Roční statistické souhrny i dílčí či jednorázové statistická šetření informují o výkonnosti knihovny – například: zobrazují výkyvy v denním provozu, charakterizují zájmy návštěvníků, podávají obraz o účelném využití finančních prostředků, a proto jsou nezbytné pro řízení knihovny. Každý vedoucí knihovnický, který chce důstojně plnit svoji profesní roli, by si to měl připomenout ve chvíli, kdy jeho zájem o zapisování „čísel“ uvadá. A měl by mít připravený plán, jak výsledky statistik využije, jak je bude interpretovat před veřejností, před zřizovatelem knihovny i před spolupracujícími organizacemi.³ Pokud máme zřizovatele nalákat na další investici do knihovny, musíme přece umět vysvětlit, že ji knihovna nutně potřebuje, že si ji zaslouží.

Možná jste nejlepší, ani o tom nevíte

Hodnota knihovnických služeb se nepoměruje penězi, a tak se hledají jiné objektivní nástroje, jak výsledky knihovny měřit. Základním impulzem může být vyhodnocení statistik a porovnávání výsledků s obdobně velkými knihovnami. K tomu, abyste uměli odpovědět, zda vaše knihovna pracuje efektivně a je úspěšná, slouží **benchmarking knihoven**.⁴ K plnému využití tohoto analytického nástroje se musí knihovna přihlásit, ale předtím může využít anonymní přístup do databáze, který obsahuje celkové trendy knihovnických služeb a vyhodnocení Standardu pro dobrou knihovnu, vše s možností si vygenerovat grafy či vyexportovat data do vlastních přehledů. Přihlášeným účastníkům se navíc na-

---

1 Kultura České republiky v číslech. Vybrané údaje za rok 2024 <https://www.statistikakultury.cz/data-v-publikacich/>

2 Adresář knihoven:

https://www.statistikakultury.cz/wp-content/uploads/2024/12/Adresar_V12_Knihovny_podzim-2024.pdf

3 Obhajoba významu a potřeb knihoven je podstatou **advokacie knihoven**. Nejnovější poznatky k advokacii knihoven představil blok přednášek na konferenci Knihovny současnosti, která se konala 9.–11. září 2025 v Jihlavě; více na: <https://sdruk.cz/advokace-knihoven/>

4 Projekt Benchmarking knihoven včetně informací, jak se do projektu přihlásit, dostupné na: <https://ipk.nkp.cz/odborne-cinnosti/mereni-vykonu-a-kvality-v-knihovnach-1/Benchmarking.htm>

JAK NA TO

---

bízí porovnávání s konkrétními knihovnami, což může přinést potvrzení úspěšnosti či impulz k hledání inspirativních partnerů mezi obdobně velkými knihovnami. Výsledkem měření může být i varování, pokud naše knihovna v něčem zaostává, a to je vždy lepší zjistit dřív, než to odhalí zřizovatel. Měření na základě benchmarkingu i hodnocení vybavení podle standardu se používá v knihovnických soutěžích i při posuzování

žádostí o dotace a bývá nedílnou součástí výročních zpráv. A tak statistiky nejsou jen popsané výkazy a bezduchá čísla, nýbrž mají potřebnou informační hodnotu a mohou knihovně pomoci vyrůst.

Kontakt na autorku:

eva.semradova@seznam.cz

STALO SE

Jaké zvíře je demokracie?

Bohdana Hladíková

Místo tradiční konference s dlouhými akademickými příspěvky nabídla akce „Long story short: odvaha bránit demokracii“ deset krátkých, inspirativních vystoupení ve stylu TED¹. A publikum rozhodně neusínalo, nekreslilo si do bločků a nepospávalo, jak se někdy na konferencích stává.

K svěžímu dojmu z konference přispěly také zajímavé dotazy, na které publikum odpovídalo prostřednictvím mobilních telefonů. V odpovědi na otázku, co je demokracie, jednoznačně dominovala svoboda. Náзор na to, jaké zvíře je demokracie, byl mnohem pestřejší. Do čela se dostal lev, což nejspíš nebude příliš překvapivé. Pro mě byla nejzajímavější položkou stonožka, která pro respondentů představovala mnoho noh, které se musí společně domluvit k pohybu vpřed.

V našlapaném programu nebylo na teorie a definice místo. Ať už přednášející sdíleli postřehy ze své profesní dráhy, nebo jednoho projektu, vždy šlo o hluboce lidské příběhy každodenního zápalu pro něco, čemu věří.

Vítězky Knihovny roku 2021 Zuzana Brychtová Horecká a Barbora Černohorská z malé knihovny v obci Statenice se podělily o svůj projekt knihovny jakožto obyváků obce a obtíž,

Foto J. Zachara

kterým v poslední době čelí v nepřehledné a složitě politické situaci.

Kateřina Churtajeva z Krajského úřadu Královéhradeckého kraje představila hledání průsečíků mezi kulturou a demokracií a snahu o definování kultury zespolu, prostřednictvím komunit – nikoliv mezi aktéry kultury, ale obyčejnými lidmi. Ukázala, že i v tradičně málo kreativním prostředí, jakým jsou úřady, jde věci dělat jinak.

Kreativita se prolínala i dvěma příspěvky královéhradeckých zástupců. Ať už se jednalo o pojetí ředitele divadla DRÁK Tomáše Jarkovského, nebo programy kreativního učení do škol, které představila Martina Erbová, ředitelka Centra

---

1 Styl prezentací TED – vyznačuje se jasnými, stručnými a poutavými prezentacemi; zaměřují se na silné sdělení a vizuální doprovod.

STALO SE

Miloš Říha ze Skautského institutu. Foto J. Zachara

Tim Postovit, básník, slamer, performer. Foto J. Zachara

uměleckých aktivit. Oba příspěvky měly hodně společného. Zatímco Centrum vede děti k vlastnímu kreativnímu sebevyjádření v prostoru škol, DRÁK provádí mladé publikum divadelní krajinou od prostého vnímání přes čím dál složitější divácké výzvy k dialogu mezi pódiem a diváky i mezi nimi navzájem.

Dialog se kromě slov a divadla dá vést i hudbou. Přesvědčil nás o tom Jan Gregar, představitel původně studentské organizace, jež jen chtěla zlepšit atmosféru školy. Tak se zrodil Nerudný fest – organizace, která stojí mj. za pravidelnými koncerty k výročí 17. listopadu na Václavském náměstí. Jan připomněl, že naše společnost potřebuje lídry i na lokální úrovni.

Určitě by s ním souhlasila Lenka Opočenská, náměstkyně primátora v Jablonci nad Nisou. Ta se s posluchači podělila o svůj příběh maminky na mateřské dovolené, která se jednoho dne odhodlala promluvit na schůzi vlastníků bytů. To ji dovedlo od rekonstrukce klubovny k čím dál větším výzvám – od zateplení domu po lokální politiku, ve které se snaží každodenní práci dávat lidem naději a dělat svět krásnější.

Krása a odvaha byly podstatou příspěvku Joachima Dvořáka, zakladatele nakladatelství Labyrint, pro něhož je svobodná kultura kořenem demokracie. Jak demokracie, tak krása může mít mnoho podob. Od svobody letět, kam chceme, symbolizované letícími ptáky jednoho z kmenových autorů nakladatelství Petra Síse, po dětský časopis, zasílaný zdarma dětem ze sociálně sla-

bých rodin.

A o děti šlo i v příspěvku Caroliny Sidon o *Adventure Playgrounds*. Jak souvisí netradiční hřiště s demokracií? Jak se ji mohou učit v místě, kde se povalují kusy dřeva, zbytky všelijakých materiálů a zem je při dešti pokrytá bahnem? V místě, kde je dětem dostupné skutečné nářadí? Velmi snadno. Pokud program ani cíl neurčují dospělí, musí se děti samy naučit spolupracovat, dělit si úkoly, a především zodpovídat za sebe.

Jak souvisí báseň anglického autora Johna Donna se starořeckou poezií a zcela současnými mladými lidmi? Básník Tim Postovit klade rovnítko mezi poezií, pospolitost, lidství i člověka. A mluvit s mladými lidmi o poezii pro něj znamená mluvit s mladými lidmi o mladých lidech. Demokracie se v tomto kontextu stává pevninou Johna Donna, kde žádný člověk není ostrovem sám pro sebe.

Ačkoliv to při sledování médií občas nevypadá, zdá se, že stále tvoříme pevninu. Přesvědčil nás o tom Miloš Říha alias Šípek, zakladatel a ředitel Skautského institutu. Ve velmi inspirativním příspěvku se vrátil k napadení Ukrajiny ruským agresorem a jedné výzvě na sociálních sítích. Díky ní se Institutu podařilo během pár hodin vytvořit logistické centrum o 250 dobrovolníků a během dvou dnů dostat na frontu spacáky, léky a další vybavení od dárců v odhadované hodnotě bezmála 60 milionů korun.

Acke mě příjemně překvapila. Řečníci sice nenabídlí žádné definice, ale ukázali, že i malé

STALO SE

---

knihovny nebo jednotlivci mohou nastartovat velké změny.

Postřehy z konference jsem popsala mnoho stránek. Nakonec mi pro jejich shrnutí stačilo pět slov: **komunikace – spolupráce – sdílení – kreativita – odvaha**.

Dovoletě mi, abych s vámi na závěr sdílela pár zápisů k poslední jmenovanému. Přišlo mi, že se nemluvílo jen o odvaze bránit demokracii, ale vůbec o odvaze:

- dělat věci jinak
- podnikat a pustit se do neznáma
- naslouchat
- sdílet svoje vize

- jít za tím, v co věříme, navzdory nedůvěře okolí
- vést dialog s lidmi, se kterými nesouhlasíme
- sdílet svoji zranitelnost

Tolik tedy ke konferenci Long story short: odvaha bránit demokracii, již pořádal SDRUK dne 21. 5. 2025 ve Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové. Už nyní se můžeme těšit na další ročník a inspiraci, jak malé činy mohou měnit velký svět.

A jaké zvíře je demokracie podle vás?

Kontakt na autorku: bohdana.hladikova@svkhk.cz

VH SKIP ČR a konference Architektura knihoven

Kateřina Hubertová

Valná hromada SKIP ČR proběhla ve čtvrtek 5. 6. 2025 v prostorách Technické univerzity v Liberci. Odborná konference Architektura knihoven se konala na stejném místě v pátek 6. června. Obě akce uspořádal SKIP ve spolupráci s Krajskou vědeckou knihovnou v Liberci, Technickou univerzitou v Liberci a dalšími partnery z ČR i zahraničí.

Po slavnostním zahájení následovaly všechny náležitosti, které jsou potřebné k tomu, aby valná hromada mohla řádně proběhnout. Volily se komise, zazněly zprávy o hospodaření a činnosti, svou zprávu přednesla i dozorčí komise. Uskutečnily se volby do řídicích orgánů svazu a volba předsedy. Předsedou SKIP ČR byl zvolen Mgr. Roman Hájek, ředitel Středočeské vědecké knihovny v Kladně. Pro členskou základnu svazu je navíc důležitou informací, že od 1. 1. 2026 se zvyšují členské příspěvky dle návrhu, viz <https://www.skipcr.cz/dokumenty/clenske-prispevky-skip-navrh-na-zvyseni-od-roku-2026-0>.

Na společenském večeru v krásném prostředí Krajské knihovny v Liberci proběhlo i vyhlášení

Ceny českých knihovníků. Cena je udělována od roku 2001 za dlouholetou významnou činnost podporující české knihovnictví, jako je vědecko-výzkumná práce, účast na výuce knihovnictví, řízení, modernizace a výstavba knihoven nebo působení v různých knihovnických a informačních organizacích. Kdo ocenění získal letos, se dozvíte na stránkách SKIP <https://www.skipcr.cz/oceneni/cena-ceskych-knihovniku>.

Konference Architektura knihoven¹, která druhý den na valnou hromadu navazovala, byla realizována za finanční podpory MK ČR z progra-

---

¹ Více se o konferenci Architektura knihoven dozvíte v tomto zpravodaji v článku Evy Semrádové [Architektura knihoven](#) v rubrice Prostory a vybavení knihoven.

mu Knihovna 21. století a záštitu nad ní převzal ministr kultury Mgr. Martin Baxa. Přednášející se na konferenci sjeli z Francie, Německa, Polska a Česka. Zahraniční příspěvky byly tlumočeny. Zajímavé bylo srovnání různých pohledů na veřejný prostor. Jednotně ze všech příspěvků vyplynulo, jak je důležité, aby od počátku každé rekonstrukce a výstavby knihovny byli mimo projektanta a zadavatele přítomni i zástupci kni-

hovníků. Jedině otevřenou diskusí a hledáním společných odpovědí může vzniknout funkční a moderní knihovna.

Prezentace našich i zahraničních přednášejících najdete na <https://www.skipcr.cz/knihovnicke-akce/valna-hromada-skip-a-odborna-konference/12/prezentace>.

Součástí dvoudenního setkání knihovníků byla i výstava *Knihovna pro 21. století očima studentů brněnské Fakulty architektury*, která představila studentské projekty rekonstrukcí obecních knihoven v Jihomoravském kraji, vytvořené za poslední dva roky ve spolupráci Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven <https://mcvrk.mzk.cz/> s Fakultou architektury VUT v Brně. Výstavu lze objednat na <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vystavy-k-zapujceni/knihovna-pro-21-stoleti-ocima-studentu-brnenske-fakulty-architektury-vut>.

Kontakt na autorku: hubertova@knihovnahk.cz

Závěrečný seminář univerzity třetího věku v Chlumci nad Cidlinou

Jana Tichá, Jana Midlochová

„Dobrý den, u telefonu Hana Balzerová, Česká zemědělská univerzita v Praze. Ráda bych se zeptala, zda by se ve vašem městě mohl uskutečnit závěrečný seminář univerzity třetího věku. Máme vytipovaná různá místa. Co na to říkáte?“

Tak takhle nějak to celé začalo. Samozřejmě jsme kývli. Už jen proto, že mezi studijními tématy je např. Santini či baroko. A k oběma tématům se u nás ve městě nachází mnoho „studijního materiálu“.

Pomalou jsme se začali připravovat. Navázali jsme velice pěknou a pestrou spolupráci s Ing. Hanou Balzerovou, PhD., vedoucí oddělení Univerzity třetího věku ČZU v Praze.

Mezi naše první úkoly patřilo rezervovat prostory v Kličerově domě. Tam jsme se s paní Ve-

ronikou Vejrovou domluvili velice snadno. Takže máme datum, máme prostory.

Další úkol – připravit pro účastníky nabídku odpoledního programu. Oslovili jsme: zámek Karlova Koruna, městské muzeum Loreta, muzeum Četnická stanice a místního kronikáře, který má zpracovanou prohlídku města, zda by bylo možné i tuto procházku zahrnout do programu. Ve všech případech jsme si mohli zaškrtnout kladnou odpověď. A na chvíli si oddechnout.

Na den, kdy se spustilo přihlašování jednotlivých konzultačních středisek (KS), jen tak nezapomeneme. O naše město totiž byl hodně, hodně velký zájem. No vážně. Během necelých dvaceti minut byla kapacita vyčerpána. Na mnoho KS se nedostalo. Takové nadšení nás jistojistě příjemně překvapilo, a zároveň zaskočilo. Nabízela se otázka: zvládneme to?

Napjatě jsme čekali, kdo k nám tedy přijede, kolik účastníků bude. Dozvěděli jsme se to za pár dní.

Beroun, Dobruška, Hlinsko, Hořice, Chrudim, Milovice, Mimoň, Nové Město na Moravě, Olešnice v Orlických horách, Pecka, Ústí nad Orlicí, Vamberk, Vrchlabí. Tak to jsou oni. ☺ Nesmíme opomenout zmínit studenty chlumeckého konzultačního střediska.

Počet – 252. Kapacita sálu je 229. Paní Vejrová nám umožnila přidat přístavky, takže se kapacita navýšila na 249. Ono se finální číslo stejně několikrát měnilo. Nakonec bylo 249 přihlášených. Prima, vejdemo se.

Pan kastelán ze zámku nám (po zjištění, že se na prohlídku zámku přihlásilo 152 zájemců) vyšel vstříc a navýšil prohlídky. Takže by mohly jít skupiny v půlhodinových intervalech.

Další úkoly se přidávaly. Jako například zajistit občerstvení. Vyhodnotili jsme, že pro nás bude nejlepší varianta objednat chlebičky a koláčky u místní firmy Bidfood. Rozjeli jsme se na velký nákup do Makra. Pod jednou (velkou) střechou jsme nakoupili tácky, ubrousky, kelímky, čaje, kávu... A úžasné lžičky. ☺

Ani nedokážeme spočítat, kolik tabulek jsme vytvořili, kolik papírů s poznámkami popsali, kolik kombinací v rámci organizace vymysleli... Korunky za občerstvení začínají naskakovat na bankovní účet. Je třeba vyhotovit faktury...

V Klicperově domě byla pro účastníky připravena dvě místa pro vydávání občerstvení. Velice nám pomohla jedna z našich studentek. Zařídila

totiž vypůjčení várnice pro horkou vodu na vaření kávy a čaje.

Dvě místa pro vydávání občerstvení se ukázala jako dobrá volba, protože se účastníci pěkně „rozprostřeli“. A jelikož nám přálo počasí, dali jsme i ven několik setů na posezení.

Je to tedy: 18. 6. 2025.

Od rána jsme chystali, navázeli, popisovali. Za vstřícné pomoci strážníků městské policie.

Pomocné ruce nám nabídli i naši studenti, kteří už jsou připraveni na svých místech u občerstvení. Technik má plné ruce práce, aby zajistil řádné ozvučení. Scházejí se děti ze základní umělecké školy, které nám pod vedením paní učitelky Vítkové zahrají několik lidových písniček. Opravdu to všude bzučí jako v úle.

Vítáme se s paní Balzerovou a s paní Krejzovou. Dámy, které dokázaly odlehčit naši nervozitu. Setkání s nimi v nás zanechalo dobré pocity. Vítáme se s panem starostou Vladanem Kárníkem, kronikářem Pavlem Baldíkem. A už také přijíždějí první účastníci. Hlásí nám: „My jsme předvoj. Jeli jsme autem... Za námi jede plný autobus.“ Po chvíli přichází skupinka čtyř studentů, vzápětí skupina dvaceti. Sál se nám začíná plnit. Vyplatila se nám příprava, kdy jsme sál Klicperova domu předem rozvrhli a popsali místa pro jednotlivá KS.

S paní Balzerovou ladíme podrobnosti, studenti se občerstvují. Všeho máme dost, jen smetana do kávy došla. ☺

Ozývá se první, druhý, třetí gong, oznamující začátek programu.

Pro nástup našich hostů jsme vybrali jako podmalovací hudbu Bedřicha Smetanu a jeho „Pochod studentské legie“. Paní Balzerová se ujímá role moderátorky. Vzápětí si slovo přebírá pan starosta. Svým příspěvkem obohatil dopolední program pan kronikář. Je slyšet, jak se rozeznívají tóny flétniček a kytary pod taktovkou paní učitelky. Je to velice dojemné, když se ze sálu ozývá zpěv. Program běží podle notiček. Přichází ten nejslavnostnější okamžik – ocenění nejstarší studentky a nejstaršího studenta. Nejstarší studentkou je paní z naší skupiny. Následuje předávání pamětních listů. S velikou grácií se toho ujímá paní Krejzová s panem starostou. To nám to ale uteklo. Máme tu závěrečná slova a focení. Při loučení nám účastníci sdělují svou spokojenost z celkové organizace i místa konání. Čeká je oběd a odpolední program.

Přes „šrumec“ vnímáme dobrou atmosféru.

Jsmes rádi, že vše dobře dopadlo. Že jsme takovou výzvu zvládli. Že i přes různá zaskřípání vše běželo tak, jak má.

Teď už jen sklidit a poklidit a porovnat. Za pár hodin totiž začíná v Klicperově domě další program.

P.S.

Ještě pár dní poté nám chodí pochvalné maily, že odpolední program nezklamal a naše město se účastníkům líbilo. Mnoho zájemců, na které se nedostalo místo na závěrečném semináři v Chlumci nad Cidlinou, si naplánovalo návštěvu zámku i města v jiný termín. Což nás těší. Sečteno – podtrženo, spokojenost byla na obou stranách: pořadajících i zúčastněných.

Kontakt na autorky: knihovna@chlumecnc.cz

Konference o personální práci v knihovnách

Agnieszka Lamr

29. dubna 2025 se na platformě Microsoft Teams konal čtvrtý ročník online Konference o personální práci v knihovnách pod záštitou SDRUK. Konferenci moderovala a připravila Mgr. Bohdana Hladíková, personalistka Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové, a o účastníky pečoval podpůrný tým z oddělení služeb knihovnám: Mgr. Petra Řoutilová a Mgr. Agnieszka Lamr. Na konferenci se připojilo 88 účastníků z knihoven z celé České republiky.

Cílem letošní konference bylo zamyslet se, jak reagovat na rychle postupující technologické, generační a geopolitické změny a aplikovat je na pracovišti. Přednášející letošního ročníku se snažili ukázat různé způsoby motivace zaměstnanců i v demotivujícím systému odměn. Ukázali svůj pohled ze strany legislativy či psychologie týmu a také zazněly příklady dobré praxe z knihovnického prostředí.

Konferenci zahájila přednáška **Povinnosti zaměstnance a vedoucího podle zákoníku práce**

Jana Horeckého, specialisty na pracovní právo, sociální dialog a kolektivní vyjednávání. Na webinaru lektor vysvětlil povinnosti zaměstnanců i jejich vedoucích, které definuje zákoník práce, a navázal na knihovnické prostředí. Zaměstnanci by měli pečovat o podnikový majetek, pracovat podle pokynů vedoucího a v souladu s vnitřními předpisy, plně využívat pracovní dobu a nezneužívat pracovní prostředky. Vedoucí zaměstnanci mají navíc organizovat a kontrolovat práci, zajišťovat ochranu majetku zaměstnavatele, vytvářet příznivé pracovní podmínky a dbát o spravedlivé odměňování zaměstnanců. Lektor hovořil také o práci na dálku, pracovní pohotovosti a pracovních cestách.

Další přednáškou nás provedla Veronika Polednová: **Jak na management změn v rychle se měnící době**. Veronika Polednová je specialistkou na rozvoj komunikace a sebevědomí a současně vede školicí a konzultační firmu, pomáhající lidem stát se silnějšími osobnostmi i dobrými manažery. Ve své přednášce ukázala, jak efektivně řídit změny tam, kde se s nimi

ne každý snadno smiřuje. Přednáška nabídla praktické techniky změnového managementu a efektivní komunikace v týmu, které snižují odpor ke změnám.

Jak motivovat zaměstnance? Lektor Vojtěch Bednář se specializuje na vedení a motivování lidí ve firmách. Ve své přednášce ukázal jednu z cest, jak motivovat zaměstnance, a jaké má vedoucí možnosti při motivaci zaměstnanců. Lidé potřebují stabilní prostředí a práci, která má smysl, umožňuje rozvíjení a růst a je správně odměněna. Důležitý je také kolektiv, se kterým se pracuje. Další podstatnou součástí pracovního procesu jsou odměny a tresty. Vedoucí by měl být zaměstnancům příkladem v době změn (při dodržování postupu, norem, pravidel...) a neměl by za svého zaměstnance dělat více než 5 % práce.

Příklady dobré praxe přišly z Národní knihovny České republiky, z Banské Bystrice, ze Středočeské knihovny v Kladně a z Městské knihovny v Praze. Jana Fridrichová ve svém příspěvku **Interní komunikace a vzdělávání v NK ČR** ukázala cestu k restartu interní komunikace ve státním podniku s 500 zaměstnanci. Procesu předcházela SWOT analýza výchozího stavu interní komunikace uvnitř NK. K tomu byla povolána speciální skupina, složená se zaměstnanců oborů komunikace a personálního a kanceláře generálního ředitele. NK je už na dobré cestě ke změnám.

Mezi knihovnami, které už zavedly menší nebo větší změny, patří např. knihovna v Banské Bystrici na Slovensku. **Branně-sportovní den** je příkladem firemní akce pro celý podnik. Zaměstnanci realizovali kurz první pomoci a školení o požární ochraně netradičním způsobem workshopu mimo budovu knihovny. Absolvovali také prohlídku hvězdárny a společné posezení u ohně, badmintonový turnaj a mini pingpongový turnaj. Setkání mělo hodně kladných ohlasů. Kolektiv se mohl setkat nejen pracovní, ale i trošku jinak. Knihovna se rozhodla opakovat akci každoročně. Autorka příspěvku Michaela Sabov Tettingerová v současné době pracuje v knihovně v Banské Bystrici jako kurátorka a grafička Galerie v Podkroví. Akce určitě nebyla organizačně

jednoduchá, ale přinesla hodně pozitiv ve vztazích v knihovně a obohatila každodenní vztah práce – domov. Další zkušenosti ze své knihovny sdílel Roman Hájek, ředitel Středočeské knihovny v Kladně. V příspěvku **Z příprav na dlouhou cestu. Zkušenosti Středočeské knihovny z prvních krůčků k flexibilnějším a férovějším pracovním podmínkám** ukázal proměny svého podniku v době generační výměny. Realita je tvrdá, protože knihovnické platy nelákají nové zaměstnance, ale všichni vědí, že knihovny jsou potřebné, a proto je potřeba umět tuto práci prodat. Vedení knihovny se rozhodlo problému předejít systémově a s pomocí projektu podpořeného z OP Zaměstnanost Plus začali mapovat stávající pracovní procesy a potřeby zaměstnanců. Zaujala mě tato myšlenka: *Abyste vytvořili příznivé podmínky pro pracovníky, které chcete nalákat v budoucnu, musíte vytvořit příznivé podmínky pro ty, které máte teď.* Přednášející probíral téma home office a férovosti vůči kolegům ze služeb a doporučoval zmapovat agendy a najít model, který dává smysl.

Příspěvek **Kolibříci v Městské knihovně v Praze** se zaměřil na zaměstnankyně, které mají děti a nastoupily do práce po mateřské dovolené. O jejich nelehkých začátcích hovořil Lukáš Dlabáč, vedoucí personálního oddělení Městské knihovny v Praze. Městská knihovna v Praze otevřela dětskou skupinu Kolibříci, která pomáhá sladit soukromý a pracovní život zaměstnanců díky péči o jejich děti.

Co by mohl ještě vedoucí dopřát svým zaměstnancům, kteří většinu času tráví u počítače? Dobrý tip na zlepšení zdraví a duševní pohody přinesla Eliška Králová v příspěvku **Pánev na pochodu – pohybem k sebeuvědomění.** Za dvacet minut lektorka vysvětlila metody uvolňování pánve. Všichni posluchači u počítačů si hned cviky vyzkoušeli na své židli. Konference byla účastníky oceněna velmi kladně a shodli se, že byla velice přínosná. Další konference o personální práci se bude konat v roce 2027.

Kontakt na autorku: Agnieszka.Lamr@svkhk.cz

Konference Kamishibai 2025: velká inspirace z malého jeviště

Kateřina Hubertová

Kamishibai. Ve Zpravodaji jste v minulých letech mohli zaznamenat několik článků k tomuto tématu.¹ Kdo neví, co je kamishibai, tomu doporučujeme je vyhledat. Pro ostatní jen malé připomenutí – jedná se o obvykle dřevěný otevírací kufřík formátu cca A3, do kterého se vkládají nesvázané obrázkové karty. Vyprávěč předává příběh podporovaný průběžně vyměňovanými obrazovými kartami ve skřínce.

A teď ke konferenci... Nakladatelství Pasparta, které se mimo jiné věnuje rozšiřování divadla kamishibai v České republice, uspořádalo podporou Česko-německého fondu budoucnosti v termínu 3–4. dubna 2025 v prostorách pražského Goethe-Institutu již druhou mezinárodní konferenci. Konference Kamishibai 2025: velká inspirace z malého jeviště se zúčastnila cca stovka učitelů, knihovníků, umělců a vůbec nadšenců z Německa a České republiky. Celá konference byla tlumočena a nesla se v příjemné atmosféře. První den nabídl úvod do kamishibai pro zatím nepolíbené touto metodou, praktické techniky práce s divadlem a zkušenosti uživatelů kamishi-

bai v praxi. Druhý den byl věnován specifickým tématům pro mateřské školy, základní školy a knihovny, a to včetně přednášek o rozvoji řeči, poznávání světa skrze emoce u malých i starších dětí a využití kamishibai v rámci zpracovávání regionálních témat. Konference pak byla zakončena praktickými workshopy v menších skupinách.

K práci s divadlem kamishibai lze jednoduše použít zakoupené obrazové sady nebo se můžete vydat i osobitou cestou vytváření vlastních příběhů i ilustrací, případně kombinací obojího.

Do toho všeho můžete zapojovat skupiny dětí i dospělých a využít jejich kreativitu pro vznik zcela nových originálních obrazových sad do kamishibai a třeba rovnou uspořádat divadelní produkci. Je to na každém, meze nejsou stanoveny. Nenechte se mýlit – tohle není záležitost pro děti. Tvůrcem i divákem může být bez ohledu na věk opravdu každý, i když se to může zdát nemožné.

Na webu Knihovny města Hradce Králové v sekci Pro knihovníky² najdete k tématu další inspirace a zajímavé odkazy. Asi jste pochopili, že kamishibai se mi nějak vrylo pod kůži. A tak za sebe s radostí nabízím lekce k tématu kamishibai a dle individuální dohody konzultace k tématu

¹ Stačí do vyhledávání vložit slovo **kamishibai**.

² <https://www.knihovnahk.cz/pro-knihovniky/sluzby/momo-aneb-mozkova-mozaika/kamishibai>

pro každého zájemce. Ozvěte se mi.

Zdroje k tématu:

<https://www.svkhk.cz/Pro-knihovny/Zpravodaj-U-nas/Clanek.aspx?id=20240217>

<https://www.pasparta.cz/kamishibai/>

<https://www.libristo.cz>

Kontakt na autorku: hubertova@knihovnahk.cz

GENERAČNÍ POHLEDY

Na vlně generace Z, vol. 2

Vanda Vaničková

Článek *Vibe [pocit, nálada] generace Z¹* zabodoval. Nechci se nabubřele chválit, ale právě čtete novou rubriku *Generační pohledy*, takže...

☺ Pojdme pomyslně připojit další dílek do generační skládačky. Oním dílkem je **Honza, tenkrát mužský hlas generace Z², narozený v roce 2007.**

Mimochodem, podle úvodního Honzova konstatování by se mohlo zdát, že mi vzal vítr z plachet a poslal tuto bárku v podobě článku ještě před vyplutím ke dnu. „**Jasně, dovedu se nějak zamyslet nad tím, jací jsme já a moji vrstevníci, že máme jiný pohled na svět a tak, ale popravdě jsem ztracen v tom, co znamená, kde začíná a končí jaká generace.**“ Připravila jsem se tedy na to, že se budeme věnovat jen generaci Z a ne vymezování se vůči starším nebo mladším. Jak se ale dočtete dál, i když to nebyl plán, někdy to bez pohledu zpět nebo dopředu na generace jiné nejde.

Začněme pojmenováním hlavního rysu generace Z. „**Chceme si hlavně užít život, ale u toho se zajímáme i o svět. Pomáhat, ochránit přírodu, bojovat za správné věci. I když u něčeho zatím nevíme, co je to správné.**“ S tím jde ruku v ruce potřeba **být hodně a rychle informováni**, a to se nejlépe realizuje pomocí internetu. Elektronické zdroje nabízejí zkrátka aktuálnější informace než knihy. Někdy kvalitnější, někdy ne. Když se však stane hlavním kritériem rychlost,

je jasné, že kvalita jde mnohdy stranou. Internet není samozřejmě (a to skoro pro nikoho) jenom zdroj informací, ale i zábavy. Sociální sítě, hry, streameři – odreagovat se a pobavit s ostatními. Ačkoli to může působit neosobně, mnohým z generace Z tenhle lidský kontakt (například chat, facetime, sledování živého přenosu) stačí. „**Pořád nás ale považují za ty, co se snaží zvýázat své působení v online a offline světě.**“ To Honza doplňuje tím, že tuhle snahu o rovnováhu nevidí u mladších ročníků. Řečeno generační terminologií, řeč je o generaci alfa (narození po roce 2010) a beta (rok narození 2024 a dále). Za mě je docela logické, že pro mladší a mladší lidi/děti může být dělení na online a offline svět složitě a třeba i nepochopitelné. Oni sami mají od svého útlého věku (konkrétní kvantifikace slova „útlost“ záleží na rodinném prostředí) přístup k technologiím a internetu. Dále, a to vnímám jako klíčové, digitální technologie plně využívají jejich rodiče. Opět je to individuální, ale pestrou paletu příkladů máme všude kolem sebe – od kočárku vidí dítě mámu či tátu s mobilem v ruce a chytrými hodinkami na ní.

„**Trochu nerozumím domněle složitosti odpovědi, proč je naše generace tolik na internetu a sociálních sítích. Předchozí generace pro nás všechny tyhle nástroje vytvořily, tak je používáme.**“ Tohle není v očích generace Z výčitka, ale fakt, konstatování. Internet s jeho všemi možnostmi někdo vytvořil, abychom ho využívali, tak ho využíváme. Tečka. Pokud je to tak špat-

---

1 Číslo 2, ročník 35 (2025). Dostupné na WWW: <https://svkhk.cz/Pro-knihovny/Zpravodaj-U-nas/Clanek.aspx?id=20250216>

2 Generace Z je označení lidí narozených zhruba mezi lety 1995 až 2014.

GENERAČNÍ POHLEDY

---

né a škodlivé, proč všechny ty nástroje vznikly a nikdo to nezastavil?! Pro mě je takový cynický, ale přímočarý pohled skvělý odrazový můstek při vzdělávání či prevenci v oblasti digitální gramotnosti. Striktní zákaz používání zařízení nedává smysl. Směřujeme jako lektoři a vzdělavatelé (a třeba i rodiče) své svěřence k uvědomění rizik, ale i příležitostí. Víím-li, co mohu získat i ztratit, je nasnadě, abych se rozhodl ve svůj prospěch. Filozofické antické okénko a malá paralela: Sokrates věřil, že lidské etické a správné jednání souvisí s věděním. Pokud jedním neeticky (špatně), je to proto, že nevím, že je to špatně. Dobrovolně bych se špatnou cestou nevydal. Zpět do digitálního světa – pokud budu vědět, jak a čím mi například určité uživatelské chování při používání digitálních technologií škodí, tak (si) to přece nebudu dělat. Nebo?

Otevřeli jsme i citlivější téma, které bývá často trnem v oku ve veřejných diskusích – co generace Z a slabší psychická odolnost? **„Každý má někdy blbý den, já taky, ale obecně souhlasím, že to rychle a jednoduše vzdáváme. Nesnažíme se, všemu rovnou propadneme, mám problém**

a hned je to konec světa.“ Tohle, myslím, netřeba rozpitvávat, stačí to přijmout (bohužel) jako jeden z dalších rysů téhle generace a dělat s ním něco, jenom pokud je to v naší moci. Pro zetka není šok ani umělá póza, že má jejich kamarád psychické problémy (a bere na to léky nebo dochází k psychologovi). Jiná generace se zase nepodivuje nad tím, když někdo moc pije. Mně osobně nepřijde v pořádku ani jedno, ale je/bylo to tak a náprava stojí hlavně na snaze samotného jedince nějak to vyřešit.

A co knihovna? **„Považuji v dnešní době za vzácné, že někdo z nás využívá knihovny. I když mi přijde fajn, že jsou.“** Nechám na vás, knihovníci, zda Honzův komentář ke knihovněm pojmete jako raritu nebo realitu, ale autentický je. Trochu to „vylepšil“ oceněním knihovnických boxů pro vrácení knížek prakticky v jakoukoli hodinu a mimo otevírací dobu knihovny. O tom se ale poradil s mamkou, která do knihovny chodí. 😊

Kontakt na autorku: vandav@seznam.cz

OKÉNKO

Jarní putování po jihomoravských knihovnách (10. 4. – 12. 4. 2025)

Adéla Svobodová

Naše putování začalo ve čtvrtek 10. dubna ráno, za příjemného jarního počasí. Poté, co jsme postupně cestou nabrali všechny účastníky a účastnice zájezdu, jsme již netrpělivě očekávali první zastávku našeho programu, a tou byla Městská knihovna v Tišnově.

Tišnov je hezké malé městečko s necelými 10 000 obyvateli, kde nás přivítala úžasná vedoucí knihovny paní Dagmar Kopřivová. Byla velice potěšena, že jsme se na naší cestě rozhodli navštívit právě jejich knihovnu. Důvodů zde bylo více, ne jenom proto, že knihovna získala v posledních

Městská knihovna Tišnov

Foto H. Vejvarová

letech několik významných ocenění (Bibliotheca inspirans, ocenění za nejlepší dětskou knihovnu

v ČR – titul Kamarádka knihovna), ale i proto, že knihovna je velice různorodá ve své činnosti: od setkávání s autory, pořádání knižních klubů, setkávání s knihou ve čtenářském klubu až po perfektně vybavenou multimedialní dílnu, ve které nechybějí ozoboti, lego roboti ani 3D tiskárny. Celá knihovna je od roku 2004 v nových bezbariérových prostorech, součástí je také studovna, přednáškový sál i prostor, který slouží jako herna pro nejmenší čtenáře. Po krátké exkurzi jsme se rozloučili, dopřáli jsme si pauzu na oběd a pokračovali v naší cestě dál.

Následující zastávka byla v Obecní knihovně v Ořechově. Ořechov je menší obec s přibližně 3 000 obyvateli, která žije opravdu čilým kulturním životem, a to i díky knihovně. Paní knihovnice Naděžda Adámková se podílí na pořádání velkého množství společenských a kulturních aktivit v obci, zajišťuje přednášky, besedy, literární pásma, veřejná čtení, workshopy, jarmarky, autogramiády, zprostředkovává zájezdy do divadel a spousty dalších akcí. Za svoji činnost získala několik ocenění, např. Top komunitní knihovna Jihomoravského kraje za rok 2023. Paní knihovnice nás provedla pěkně zařízenou knihovnou, ukázala nám divadelní sál, kde probíhají představení, a měli jsme možnost podívat se i do místního muzea. Poté následovalo malinké překvapení: byli jsme pozváni na ochutnávku likéru, který se vyrábí přímo z ořechovských ořechů – Ořechovky. To jsme opravdu nemohli odmítnout a musím říct, že chutnala opravdu skvěle, jak jinak než ořechově. Knihovna má dobrou polohu, nachází se ve středu obce, v podstatě v centru dění, ve stejné budově je umístěna i ZUŠ a muzeum, hned vedle ní sídlí MŠ a také ZŠ. Za veškerou péči o nás jsme poděkovali a pokračovali dál.

V našem programu došlo k malé změně; protože v knihovně ve Šlapanicích byla paní knihovnice nemocná, vyrazili jsme k Památníku bratří Mrštíků v obci Diváky. Velice hezky pojatá stálá expozice v sobě kombinuje moderní prvky s tradicí, spolu s moderní technikou je dům vybaven dobovým lidovým nábytkem, keramikou, oblečením, audiovizuálními nástroji a kuchyňským nádobím a hračkami. Díky audiovizuální technice nás muzeum provedl

samotní členové rodiny Mrštíků. Dozvěděli jsme se vše o jejich životě, literární tvorbě a době, ve které žili – ta nebyla vůbec jednoduchá. Došli jsme se podívat i na hřbitov na společný hrob bratří Mrštíků, který zdobí bohatě vyřezávaný dřevěný kříž. Hrob je zároveň i kulturní památkou. Místo je to moc zajímavé a určitě stojí za to ho navštívit.

Po této příjemné zastávce jsme se jeli ubytovat do penzionu, který je umístěn v krásném prostředí moravských vinic, kde jsme měli kromě noclehu zajištěné snídaně i večeře.

Druhý den po snídani jsme vyrazili směr Kyjov, kde už na nás v Městské knihovně čekala paní ředitelka Michaela Moudrá, která se o nás celou dobu vzorně starala. Knihovna prošla v roce 2018 kompletní, velmi povedenou rekonstrukcí.

Městská knihovna Kyjov

Foto H. Vejvarová

Prostory studovny, která slouží zároveň i jako čítárna, si na svoji rekonstrukci musely počkat až do roku 2023. Nejenom díky této investici, ale i spoustě akcí, do kterých je knihovna zapojena (např. oblíbená knihovna na schodech, literární a výtvarné dílny, literární kavárna), se zvyšuje její návštěvnost, což je určitě skvělé. Prostředí je opravdu příjemné, čtenář se zde cítí komfortně, jsou to moderní inovativní prostory pro všechny generace. Knihovna je za svoji činnost také nositelkou několika ocenění (např. obdržela titul Městská knihovna roku 2023 v Jihomoravském kraji), vydává svůj občasník (Přečti knihovnu, od začátku letošního roku je součástí knihovny i nový FurtodoBox, určený k půjčování a vrácení knih v režimu 24/7.

Po příjemně stráveném dopoledni jsme se přesunuli do Městské knihovny v Hodoníně. Zde se nás ujala paní ředitelka Petra Špačková, která nás provedla celou knihovnou. Ta prošla v posledních letech několika fázemi zdařilých rekonstrukcí. Myslím, že třeba v prostorech klidové zóny by člověk mohl strávit třeba i celý den, jak

Městská knihovna Hodonín

Foto H. Vejvarová

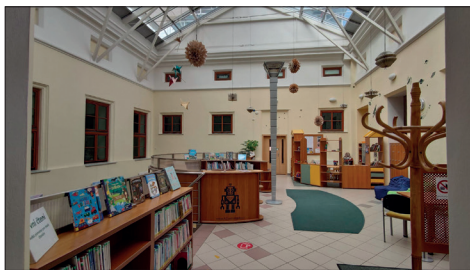
moc je toto místo příjemné. I další části knihovny, jako je například Zašívárna, počítačová učebna se studiem DigiLab či místnost ProSenior, si určitě nacházejí čtenáři jako svá oblíbená místa. I tato knihovna byla za svoji činnost oceněna různými cenami (Bibliotheca inspirans, Handicap Friendly). Z velkého množství akcí, které knihovna pořádá, určitě stojí za zmínku velký letní projekt Literární Slovácko aneb Hodonínský festival s knihou, který letos proběhne již potřetí; trvá od června do září a má opravdu bohatý program, ze kterého si vybere snad úplně každý. Po poděkování, předání drobných dárečků a dobrém obědě jsme se vydali na cestu směr Kostece.

V Místní knihovně Kostece nás již vyhlížela paní knihovnice Ivana Rampáčková. Knihovna působí v obci, která má 1 900 obyvatel, a od loňského roku funguje jako profesionální knihovna. Je kompletně moderně zrekonstruovaná a hojně využívá dostupné moderní technologie (ozoboty, lego roboty). Cílem této komunitní knihovny je zapojení občanů do veřejného života obce, poskytnutí prostoru a zajištění podmínek pro aktivní trávení volného času; i proto pořádá opravdu velké množství různých akcí, které jsou velice oblíbené a navštěvované (např. korálkování,

deskovky, virtuální realita, příměstský tábor, léto s knihou, knihovnický zájezd a mnoho dalších). Když zvažím, že je na to vše paní knihovnice sama, musím zkonstatovat – klobouk dolů!

Z této knihovny jsme se vrátili do našeho ubytování, kde na nás čekala nejenom večeře, ale i ochutnávka dobrého vína, u kterého nám večer hezky ubíhal. A aby se nám lépe spalo, dokonce jsme si i společně pěkně zazpívali.

Následující ráno jsme se vydali na náš poslední společný cestovatelský den. Dopoledne jsme byli očekáváni v Městské knihovně Karla Dvořáčka ve Vyškově. Ujal se nás pan ředitel Pavel Klvač, který nás nejdříve krátce seznámil s knihovnou, včetně představení důležité literární osobnosti

Městská knihovna Karla Dvořáčka ve Vyškově - dětské oddělení

Foto H. Vejvarová

Městská knihovna Karla Dvořáčka ve Vyškově - sál

Foto H. Vejvarová

Karla Dvořáčka, a poté následovala její prohlídka. Knihovna působí v kompletně zrekonstruovaných prostorech (za tuto rekonstrukci získala architektonickou cenu), pořádá velké množství akcí, kon-

certů, přednášek, i literárních soutěží (např. Vyškovský cedník, účastní se projektu Jižní Morava čte). V knihovně také působí spolek Klub přátel Karla Dvořáčka, který se snaží pracovat se čtenáři tak, aby propagoval a popularizoval knihy, knihovny a čtenářství vůbec. Knihovna je za svoji činnost nositelkou mnoha ocenění. I zde o nás bylo, co se týká nejenom obcerstvení, skvěle postaráno.

Poslední knihovna, která nás v tento den ještě čekala, byla Místní knihovna Kořenec (obec má 375 obyvatel). Paní knihovnice Matulová se svojí knihovně věnuje opravdu nadstandardně: v roce 2019 získala za svoji činnost ocenění Komunitní knihovna Jihomoravského kraje do 500 obyvatel a také TOP komunitní knihovna Jihomoravského kraje. Celá knihovna prošla rekonstrukcí. Do velkého množství akcí, které paní knihovnice pořádá, se rádi zapojují téměř všichni obyvatelé obce. Nedílnou součástí knihovny je i krásný jablonořový sad, který slouží (pokud to počasí dovolí) jako prostor pro pravidelné páteční schůzky nejen nad knihou, pro tvořivé dílny, různé workshopy, ale i pro přespávání dětských čtenářů ve stanech v rámci různých knihovnických akcí. Knihovna je

též zapojena do projektu Jižní Morava čte, tentokrát na téma „Co vypráví voda“.

A toto byl vlastně úplný závěr našeho jarního putování po knihovnách Jihomoravského kraje. Cestou zpátky jsme si vzájemně vyměňovali poznatky a nově nabrané zkušenosti. Navštívené knihovny byly opravdu ukázkové a určitě právem oceňované. Na jejich fungování je vidět jak bezvadná spolupráce s vedením obcí a měst, tak i velká podpora Jihomoravského kraje. Samozřejmě by to všechno nefungovalo bez skvělých knihovníků a knihovnic, kteří svoji práci dělají opravdu s velkým nadšením a láskou.

Velký dík patří určitě i organizátorkám ze SKIPu, které tuto cestu daly dohromady a tím nám umožnily obohatit se o spoustu hezkých knihovnických zážitků. Tak třeba zase někdy příště...

Poznámka redakce: ...někdy příště bude 16. až 18. dubna 2026. kam se pojedete, to je ovšem zatím tajemství.

Kontakt na autorku:

a.svobodova@knihovna-pardubice.cz

Pozor, aktivní SOPpka!

Vanda Vaničková

Čeština je krásný a kreativní jazyk. Ti, kdo před nedávnem dostali vysvědčení, kde se zrcadlí například (ne)zdary při učení vyjmenovaných slov nebo druhů vedlejších vět, by možná nesouhlasili, ale název tohoto článku je jasným důkazem. Řeč bude o [sopce], ale nepadne ani jedna zmínka o vulkánech, lávě, erupcích, Pompejích, ba dokonce o exaktních vědách. Sledovaná **SOPpka** je totiž **Seminář odborného psaní, první krok akademika** a v našem časopise ji máme z několika důvodů.

Zastřešujícím motivem je příklad **dobré praxe pro knihovny**. Tentokrát se nejedná pouze

o moje konstatování, že něco je dobré. Tahle SOPpka získala na 33. ročníku *Ceny za literaturu pro děti a mládež Kniha dětského srdce, cena Václava Františka Suka za rok 2024* **druhé místo v kategorii Počin školních knihoven / Počin krajských knihoven**. Kategorie oceňuje mimořádné aktivity knihoven základních a středních škol a o výsledcích hlasuje odborná porota. Pro potřeby našeho článku je toto druhý důvod, proč o tomto počínu v U nás čtete.

SOPpka je spjatá se *Střední zdravotnickou školou v Pardubicích (SZŠ)*, což je škola se **školní knihovnou** evidovanou Ministerstvem kultury. Cílem této netradiční [sopky] je **seznámit žáky s odborným funkčním stylem a po-**

---

1 **Tisková zpráva** s výsledky ze všech kategorií a celkovým shrnutím 32. ročníku dostupná na WWW: <https://nmpk.gov.cz/sites/default/files/tiskove-zpravy/2025-05/TZ%202024%20korektura.pdf>.

sílit jejich schopnosti texty odborného stylu vytvářet.² Účastníky semináře bývají zájemci z oboru Zdravotnické lyceum (2. nebo 3. ročník), kteří nejčastěji plánují pokračovat ve studiu na vysoké škole. Zmíněné SOPpečné seznamování probíhá ve velkém stylu, žádné intimní rande ve dvou. Seminář je čtyřdenní a obsahem jednotlivých dnů je:

- práce s MS Word (zaměřeno na formální náležitosti odborných textů aneb AI za tebe všechno správně nenaformátuje);
- lekce informačního vzdělávání v **Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice** (nakouknutí do světa univerzitních a vědeckých knihoven a různých databází, bez nichž to v akademickém prostředí daleko nedotáhnete);
- samostatná práce ve **Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové** (vyhledávání zdrojů a materiálů, rešeršní práce) neboli Pardubice přijely za námi do Hradce, to se jen tak nevidí; 😊
- tvorba cvičné odborné práce s následnou zpětnou vazbou od odborníků z praxe (co je na dobré cestě, co by naopak zatím na akademické úrovni neprošlo – ať už používání citační normy, nebo stylistická či formální úprava textu).

SOPpka „je aktivní a činná“ díky zapojeným institucím, učitelům a knihovníkům, ale největší zásluhu nese autorka celého projektu – **Mgr. Soňa Žaloudková**, učitelka českého jazyka na SZŠ. Je mimo jiné jednou z vyučujících, které mají na starosti školní knihovnu. Poslední důvod pro zařazení SOPpky do našeho časopisu je na spadnutí – Soňa je moje kamarádka, a tak jsem se o ocenění jejich knihovnického počínu vlastně dozvěděla. Ale tento neobjektivní a skoro až neprofesionální motiv se budu snažit vyvážit humornou tečkou na závěr.

Na slavnostním vyhlášení cen v Centru současného umění DOX v Praze se sešli kromě žáků základních škol, členů odborné poroty a zástupců ministerstva kultury a zahraničí i ocenění autorů a ilustrátorů. Na 3. místě se v dětském hlasování umístila kniha **Andulka Andula** od **Patrika Hartla**. A protože Patrik Hartl neměl fanoušky pouze během hlasování, ale i vyhlásování, došlo i na autogramy. Respektive kdyby Soňa rychle nezareagovala a nepůjčila panu Hartlovi tužku, kdo ví, jak by to s podpisy dopadlo. Co ale s jistotou víme, jak dopadlo, je Sonina propiska, kterou tak nějak „po klausovsku“ už zpátky nedostala.

Kontakt na autorku: vandav@seznam.cz

Vzpomínky české učitelky na školu v Indii

Oldřich Suchoradský

Knihovna a knihovníci dnes zdaleka nepůsobí jenom jako zprostředkovatelé půjčování knížek čtenářům. Organizují a pořádají mnoho dalších aktivit a forem vzdělávání a komunikace se svými čtenáři. O některých jsem v tomto knihovnickém časopise už v minulých číslech psal. Dnes chci připomenout další, velice zajímavou a přínosnou formu vzdělávání, kterou v rámci virtuální univerzity 3. věku poskytuje Knihovna města

Hradce Králové hned několika skupinám účastníků z řad seniorů. Témata si vybíráme z široké nabídky docela sami. Pro jarní semestr letošního roku jsme si zvolili náročné téma buddhismus. Musím přiznat, že jsme se s ním docela prali, ale nakonec ho všichni splněním závěrečného testu zvládli. Naše moderátorka, knihovnice paní Zlata Houšková, nám na závěr semestru nabídla besedu se svou dcerou Kateřinou, která v Indii, zemi, kde se s tímto náboženstvím setkáme nejvíce, učila. Nabídku jsme využili a vyslechli tak

---

² Informace o prozatím posledním proběhlém ročníku (podzim 2024) najdete na webových stránkách Střední zdravotnické školy Pardubice, dostupné na WWW: <https://www.szs-pardubice.cz/odborny-seminar-soppka-pro-studenty-3-zl-1526/> Další ročník je v plánu na podzim 2025.

vyprávění, které vhodně doplnilo předchozí náročnou výuku. Beseda se uskutečnila v květnu a po jejím skončení jsem požádal sympatickou paní učitelku Kateřinu Červinkovou Houškovou o odpovědi na několik otázek:

Knihovnice Zlata Houšková představuje na začátku besedy o Indii svou dceru Kateřinu Červinkovou Houškovou

Prosím o pár vět ke tvé osobě. Kde a kdy ses narodila, kde jsi prožila své dětství, co jsi vystudovala? A kde v současnosti se svou rodinou žijete?

Narodila jsem se v roce 1975 v Praze, kde jsem i prožila téměř celou první polovinu svého života. Vystudovala jsem na Univerzitě Karlově pedagogickou fakultu. V současné době žiji v obci Čestice na Rychnovsku.

Jaké máš záliby a o co jsi se v životě, mimo své povolání, nejvíce zajímala? O co ses nejvíce snažila?

Už během střední školy jsem chodila na kurzy českého znakového jazyka. Tento zprvu koníček se stal mým osudem. Začala jsem se mu věnovat stále víc a víc. Na vysoké škole jsem vystudovala speciální pedagogiku se zaměřením právě na surdopedii. Zároveň jsem na Filosofické fakultě UK vystudovala mezioborový doplněk Čeština v komunikaci neslyšících. Začala jsem pracovat jako tlumočnice českého znakového jazyka a stala se členkou České komory tlumočnicků znakového jazyka. Nakonec jsem si našla i neslyšícího manžela, za kterým jsem se přestěho-

Fotka třídy indických dětí. Jsem tam i já s manželem a místní indické učitelky

vala na východ Čech. Celý můj život se tedy točil kolem světa neslyšících a znakového jazyka.

Máme čtyři děti, nejmladšímu je teprve 11 let, takže se nenudím, ani když nejsem v práci. Navíc jsem teď už i dvojnásobná babička. To je zase zásluhou nejstaršího syna, takže je stále co dělat. Kromě toho si nedovedu představit svůj život bez zvířat. Máme doma tři psy, tři kočky a hejno slepic.

Jinak si ještě ráda přečtu pěknou knížku nebo zkouknu zajímavý film. V posledních letech nejraději relaxuji tak, že se rýpu v záhonku a zkouším, co se mi podaří na něm vypěstovat.

Proč sis vybrala jako povolání právě kantorinu, z jakého důvodu a kdo tě v tom smyslu nejvíce ovlivnil? Neměla jsi někdy zájem zkoušet dělat i něco jiného?

Že chci být učitelkou, to jsem věděla už někdy na konci základní školy. Pracovat s dětmi mě vždycky bavilo a cítím to tak dodnes, i po 30 letech praxe. Moje babička byla také učitelka, tak snad to mám tak trochu i v genech. Máma, i když nebyla přímo učitelka, se vzdělávání dospělých lidí v roli knihovnice věnovala také celý život. Takže to asi bylo celkovým ovzduším v naší rodině.

A co tvá chuť cestovat, jak jsi k ní přišla, kde všude jsi byla a proč sis vybrala jako jeden z cílů zahraniční cesty právě Indii?

V tamní školní jídelně s nejmladším synem Kornelem a dalšími... dobrovolníky

Nejsem žádný zvláštní cestovatel. Mám spoustu známých, kteří cestují mnohonásobně víc než já. Vzhledem k množství vlastních dětí a všeobecně nízkým učitelským platům pro nás cestování nebylo nikdy hlavní věc. Určitě mě baví poznávat odlišné kultury, což velmi úzce souvisí se znakovým jazykem a komunitou neslyšících, protože to je také jiná kultura. Posledních 10 let pracuji mimo jiné v multikulturní škole, kde mám mezi kolegy řadu cizinců, a je to pro mne velmi obohacující. Předtím, než jsme se vypravili do Indie, jsme byli nejdál v USA, kam jsme vyjeli s manželem na mezinárodní festival kultury neslyšících. Pracovně jsem byla jednou v Africe, jinak

Já a indická paní učitelka Palia, třídní jedné ze dvou tříd, kde jsem vyučovala

se mé pracovní i soukromé cesty týkaly pouze Evropy. Jako studentka jsem dva měsíce pracovala ve Švýcarsku. Asi od té doby pro mě začalo být zajímavé vyzkoušet si život v jiné zemi. A to je dodnes to, co mě na cestování určitě nejvíce zajímá. Samotné cestování – jet někam ve smyslu pouhé „cesty“ –, to mě totiž nebaví. Baví mě prostě nasávat život na nějakém jiném místě.

K Indii jsme se dostali spíš náhodou a určitě ne zvlášť cíleně. U nás ve škole jsem se setkala s Jirkou Sázelem z Brontosaurů v Himalájích, který nám přišel vyprávět o dobrovolnictví v Indii. To mě nadchlo, protože pobyt v cizí zemi spojený s dobrovolnictvím, na které můžete vzít i své děti, byl můj dávný sen; většina dobrovolnických pobytů se dnes nabízí lidem „bez závazků“. Pobyt v zahraničí spojený s dobrovolnictvím mi totiž dává smysl, protože konzumní turismus mi přijde odtržený od reality místa, kam jedete. Manžel byl zase nadšený z destinace, protože jeho sen byl navštívit Himaláje. Pro mne jsou vysoké hory naopak něco, co mě vůbec neláká. ☺ Takže každý z nás byl motivován něčím trochu jiným.

Co tě v této vzdálené a pro Evropana exotické zemi nejvíce překvapilo a co se ti naopak potvrdilo z toho, co jsi o této zemi a lidech věděla?

Vím, že to zní divně, ale mě nejvíc překvapila podobnost ladické flory s tou českou. Když jsme dorazili do Lehu (hlavní město oblasti Ladakh), který leží tři a půl tisíce metrů nad mořem, do našeho prvního ubytování, paní domácí měla pod okny pelargonie. A na zahrádce pěstovala růže a měsíčky, na záhoně zelí a rajčata... Zkrátka, jako kdybych byla doma na naší zahradě. V Mulbekhu (místo, kde jsme pracovali ve škole) jsme kolem potkávali mateřídoušku, mátu, pomněnky, šípkovou růži. Tak tohle jsem prostě od Himaláje opravdu nečekala.

Jiná věc, která mě přímo šokovala, bylo množství odpadků. I vysoko v horách na místech, kde nejbližší obydlené místo bylo vzdáleno i několik kilometrů. Ekolog ve mně ukrytý přímo šílel. A ještě jeden z aspektů globalizace mě tam dostal docela do kolen. Člověk a mobilní telefon. I ti úplně nejchudší lidé, kteří spali pod kusem lát-

ky venku u silnice, kteří jedli jednou denně, ručně lámali kámen, vůbec se nemylí, tak i starší měli svůj mobilní telefon a trávili na něm svůj čas. Já jsem tam však jela především kvůli dětem a práci učitelky ve škole. Z toho jsem byla od počátku nadšená. Odjížděli jsme tam na konci června, což je pro každého učitele doba totálního vyčerpání. Dopsala jsem právě vysvědčení, sedala do

Na návštěvě nás místní učí připravit knedlíky momo; jídlo se připravuje tradičně na zemi

letadla a vydala se na dalekou cestu. Bála jsem se, zda na mně nebude to vyčerpání nějak vidět a jestli budu vůbec schopna ještě vytáhnout ze sebe nějakou energii a vložit ji do výuky. Nadšení mulbeckých dětí, jejich vstřícnost a otevřený zájem o výuku byl pro mne úplně odzbrojující. Každý den jsem od nich byla doslova nabitá energií. Něco takového jsem v české škole nezažila. V Čechách to jsou občas jedna nebo dvě hodiny výuky, ale tam to bylo každý den a po celou dobu mého působení na škole. Měla jsem pocit, jako kdybych byla v „učitelských lázních“. ☺

Mohla bys, kdyby to bylo třeba, v této zemi žít trvale?

My jsme byli v Ladakhu během léta. A to si dovedu představit, že bych tam klidně žila trvale. Ale protože vím, jak je tam v zimě, tak můžu přímo říci, že žít bych tam nikdy trvale nemohla. Já jsem „teplomilec“ a i česká zima je pro mě dost náročná.

Čím je tato země nám Čechům blízká a v čem je naopak nepochopitelná a vzdálená?

Moje osobní naladění je, že jsme všichni lidé, a tudíž jsme si v základu navzájem blízcí. Pobyt v Ladakhu mi to jenom potvrdil. Proto je pro mě dost těžké mluvit o nějaké nepochopitelnosti. Samozřejmě že se tam našla spousta aspektů pro Čecha nezvyklých. Ale my jsme měli tu výhodu, že jsme vždy dostali jejich vysvětlení, a to se pak věci vnímají jinak a umím je docela dobře pochopit.

Jak prožívala pobyt v Indii tvá rodina, manžel a děti?

Myslím, že jsme si to všichni docela dobře užili. Nejmladší syn běhal volně s novými indickými kamarády. A my, jeho rodiče, jsme rychle a brzy pochopili, že se není v tomto směru čeho bát. Starší syn si zase užíval víc českou partu mladých lidí – skvělých dobrovolníků. No, a manžel naplno prožíval hory a mně stačila škola a tamní děti. Takže každý jsme si našli to své.

S jakými pocity a očekáváním jsi přijela besedovat do Hradce se studenty virtuální univerzity 3. věku, kteří právě absolvovali téma buddhismu?

O svém pobytu v Indii velmi ráda vyprávím, protože na něj ráda vzpomínám. A tak kdykoliv mám možnost vzpomínky sdílet, těším se na to.

Pani učitelka Kateřina svým vystoupením v hradcké knihovně posluchače zaujala

Takže i na besedu do VU3V v Knihovně města Hradce Králové jsem se už dopředu velmi těšila.

Jaké dojmy máš z tohoto setkání a byla bys ochotna do Hradce znovu přijet na pokračování v té minulé besedě?

Jak moc jsem si to užila, určitě dokazuje to, o kolik jsem přetáhla knihovnou vymezený čas. A stejně jsem se zdaleka nedobrala ke konci toho, co jsem měla připraveno. Pokud by někdo stál o nějaké pokračování, přijedu ráda znovu. 😊 Kontakt na mne je k dispozici v redakci tohoto čtvrtletníku, kam si o něj zájemci mohou napsat.

Aktivita Knihovny města Hradce Králové jsou vítaným zpestřením všedních dní čtenářů všech generací. Pomáhají naplnit čas, a přitom poučit i pobavit. Za to patří poděkování nejen naší tutorce Zlatě Houškové, ale především hlavní organizátorce vzdělávání a vedoucí půjčovny dospělých KMHK paní Lindě Krejčí.

Na videoukázku výuky paní Červinkové ve škole v Mulbekhu se můžete podívat na odkaze <https://www.youtube.com/watch?v=Eiq6CoKQw1o>.

Kontakt na autora: suchoradsky@centrum.cz

KDO JE

Adam Hošek, nová tvář jičínské knihovny

Vanda Vaničková

Pradávný biblický příběh, jež všichni známe, vypráví o Adamovi, prvním muži. I když se v historii Knihovny Václava Čtvrtka muži samozřejmě objevili, nyní má knihovna také „svého prvního Adama“. Od dubna 2025 je ředitelem knihovny Adam Hošek.

Knihovna Václava Čtvrtka v Jičíně má nového ředitele. Jak se to stalo aneb *Long story short?*

Od dětství jsem hrál divadlo a náš sobotecský dramataček se mimo jiné scházel i v Městské knihovně Fráni Šrámka, kde jsme vždycky měli vánoční přespávačky. Takže knihovna pro mě byla místo, kde se mísí zvláštní režim úcty ke knížkám s pohodlím a hrou, a hlavně silnou magickou atmosférou. No a pak už jsem se vždycky motal kolem knížek, kultury a vzdělávání. Studoval jsem bohemistiku a historii v Olomouci, trochu psal, organizoval čtení, vedl průvodce ve Valdštejnské lodžii, učil češtinu na druhém stupni, pracoval v muzeu... Ale vždycky jsme se chtěli se ženou vrátit k Jičínu, a když se objevilo výběrové řízení do knihovny, kterou jsem znal

Adam Hošek

od gymnázia, přišlo mi to jako ideální místo, kde spojit všechno, co mě vždycky zajímalo – literaturu, komunitu, kulturu a vzdělávání.

Funkce jste se ujal k 1. dubnu, tedy na apríla. Setkal jste se už s něčím, co vás v nové roli pobavilo? Ať už upřímně, nebo spíše ironicky.

Z jedné z prvních knih, které jsem vzal v knihovně do ruky, na mě vypadla kreditní karta, kterou čtenář zřejmě použil jako záločku.

V knihovně jste pořádali akci s názvem *Knihovna: co to jako je? Co je knihovna pro vás?*

Úžasná instituce s úžasnou tradicí, která se úžasným způsobem proměňuje. To, že jsme si jako společnost řekli, že vzdělání je natolik zásadní, že má být volně přístupné komukoli prakticky v každém městě a velké části obcí a jen za symbolický poplatek, o nás podává docela lichotivou zprávu. Kdyby ale knihovny zůstávaly jen takovým chrámem vědění, působily by v dnešní době možná vznešeně, ale byly by patrně poloprázdné. A proto je skvělé, jak se otevírají, jak rozšiřují svoje funkce, aniž by ztrácely samy sebe. Stávají se hlavně kultivovaným prostorem pro setkávání, diskusi, vzdělávání a smysluplné trávení volného času pro všechny generace od miminek přes teenagery po seniory. A všim prochází to zásadní, tedy hodnoty vzdělanosti, tolerance, lidskosti a demokracie. To je prostě pecka.

Od knihoven trochu odskočíme – jste nekolikanasobným vítězem literární soutěže pro studenty Univerzity Palackého v Olomouci. Venujete se poezii i nyní?

Jako čtenář intenzivně, jako autor vzácně. Občas něco vznikne, ale po vydání sbírky přišel nějaký tvůrčí útlum. Moc s ním ale nebojuju, jenom čekám, jestli odejde sám.

Jakou básnickou sbírku nebo čí tvorbu byste doporučil čtenářům?

To je těžká otázka, každému bych asi dpo-

ručil nějakou jinou, ale to bych je nejdřív musel znát. Každého oslovuje něco jiného. Takže bych asi hlavně doporučil to s poezií zkoušet. Sednout si v knihovně k regálu s poezií a dát si chvílku času. Vzít do ruky sbírek několik, dát každé šanci na několik básní, jestli to s vámi něco dělá, nebo ne. A netlačit v tom ani na sebe, ani na ty básně. Když báseň nepromlouvá, je to v pořádku. Když promlouvá – a klidně jenom velmi neurčitě a nepojmenovatelně, klidně jenom tím, že je nějak dráždivě divná – je to trefa. Osobně bych doporučoval hlavně současnou poezii. Vzniká velké množství skvělých a rozdílných sbírek – a často končí v tichu nebo si je čtou jen básníci mezi sebou. Úplně namátkou Tereza Bínová, Radek Malý, Klára Goldstein, Vojta Vacek, Iryna Zahladko – velmi různé přístupy a poetiky, stojí za to si najít to svoje.

Jičín je město spojené s Václavem Čtvrtkem. Jaká jeho postava je vám alespoň trochu podobná?

Postavou to zatím úplně nesedí, ale vždycky jsem se vnitřně identifikoval s Vochomůrkou.

Poznámka redakce:

Jsmo rádi, že nový ředitel Knihovny Václava Čtvrtka v Jičíně Adam Hošek se stal také členem redakční rady zpravodaje U nás. Jeho vztah ke knihovnám, literatuře, kultuře a vzdělání bude jistě přínosem nejen pro jičínskou knihovnu, ale i pro náš zpravodaj.

Kontakt na autorku: vandav@seznam.cz

REGIONÁLNÍ POKLADY

Soňa Červená

(9. 9. 1925 Praha – 7. 5. 2023 Praha)

Marcela Tobolková

Operní pěvkyně a herečka Soňa Červená byla jednou z nejvýraznějších osobností české hudby,

divadla a filmu. Rovněž byla osobností s blízkým vztahem k Hradci Králové. V září letošního roku si připomínáme její nedožitě 100. narozeniny.

Soňa Červená se narodila do rodiny spisovava-

Soňa Červená (převzatá fotografie)

tele a kabaretiéra Jiřího Červeného (1887–1962), zakladatele známého kabaretu Červená sedma, a Žofie rozené Bergerové, později podruhé provdané Veselíkové (1896–1948). Byla pravnučkou Václava Františka Červeného (1819–1896), královéhradeckého výrobce a vynálezce žesťových hudebních nástrojů, a Adolfa Russe (1820–1911), královéhradeckého malíře a fotografa. Intelektuální prostředí, ve kterém vyrůstala, ji hluboce ovlivnilo. Milovala hudbu a jejím snem bylo stát se operní pěvkyní.

Jejím prvním a úspěšným pokusem, jak proniknout do světa umění, byl konkurz do nové poválečné hry divadla Voskovce a Wericha Divotvorný hrnec. Zahrála si rovněž ve filmu, například v komedii Poslední mohykán s Jaroslavem Marvanem. Krátce nato však zamířila do Brna k vytoužené opeře a byla přijata jako mezzosopranistka do ansámblu Janáčkovy opery, kde se proslavila v Bizetově Carmen. V angažmá tehdejšího Státního divadla v Brně působila v letech 1952–1958. V roce 1959 přešla do Berlína do Staatsoper Unter den Linden (Berlínská státní opera), kde zpívala v operách Claudia Monteverdiho, Georga Friedricha Händela a Christopa Willibalda Glucka. Famózní úspěch jí přinesla role Carmen v inscenaci dirigenta Herberta Kegela. Roli Carmen pak zpívala na nejpřednějších světových scénách. V Berlíně vytvořila role, které jí otevřely cestu na prestižní světové scény západní Evropy i Spojených států amerických. K její strhující Car-

men tvořily vynikající protějšek další role francouzského, německého a italského repertoáru i německé barokní opery, a zvláště pak opery dvacátého století. V této době se ji ke spolupráci marně a bezvýsledně snažila získat východoněmecká Stasi a česká StB. Z východního Berlína emigrovala posledním otevřeným přechodem 4. ledna 1962.

Po útěku do Západního Berlína okamžitě dostala nabídku na angažmá ve zdejší opeře – Deutsche Oper Berlin. A po dvou letech přijala angažmá v opeře ve Frankfurtu nad Mohanem. Vystupovala však i na dalších scénách. Po deset let se účastnila mezinárodní operní sezony v San Francisku, účinkovala ve Vídeňské opeře a pravidelně vystupovala také v Bayreuthu. V následujících letech jí tleskali diváci v Barceloně, Bernu, Lucernu, Stuttgartu, Edinburghu, Seattlu, Brusele, Amsterdamu, Miláně, Palermu či v Mnichově, kde zpívala pod vedením Rafaela Kubelíka. Vedle svého uměleckého působení se Soňa Červená snažila v cizině také propagovat českou hudbu. Na sklonku 80. let pak přijala angažmá v divadle Thalia v Hamburku, kde se podílela na modernistických inscenacích amerického režiséra Roberta Wilsona, v nichž zaznívala hudba autorů jako Tom Waits či Lou Reed.

Po pádu komunismu se vrátila do vlasti. Po dlouhých desetiletích se opět představila českým divákům. Vystupovala na scénách Národního divadla v Praze a v koncertních sálích po celé republice. Ráda a často se vracela do Hradce Králové, který považovala za svůj domov. V roce 2012 se stala první ženou v historii udělování čestného občanství Hradce Králové. Byla také patronkou a dávkyní nadačního fondu Varhany pro Filharmonii. V Hradci Králové vystupovala na prknech Klicperova divadla a před publikem královéhradecké Filharmonie.

Hradec Králové se stal také místem posledního odpočinku Soni Červené. Uložena byla do rodinné hrobky na poučovském hřbitově, jak si přála.

Použité zdroje:

ALBRIGHT, Madeleine Korbel a WITTLICHO-

REGIONÁLNÍ POKLADY

VÁ, Lucie. *Vzkazy domů: příběhy Čechů, kteří odešli do zahraničí (emigrace a exil 1848–1989)*. Praha: Dny české státnosti, 2012. ISBN 978-80-904980-1-3.

Autoritní záznam – Soňa Červená. In: *Online katalog Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové* [online]. [cit. 2025-07-07]. Dostupné z: www.svkhk.cz.

BOUDNÍK, Jiří. *České ženy bez hranic*. Plzeň: Nava, 2013. ISBN 978-80-7211-452-8.

BRABEC, Jan. Žena, která zkusila porazit čas. *Respekt*, 2008, roč. 19, č. 20, s. 25. ISSN 0862-6545.

ČERVENÁ, Soňa. *Stýskání zakázáno: kousek mého divadelního děje-spisu a země-spisu*. Knižnice Opus musicum. Brno: Opus musicum, 1999. ISBN 80-900314-4-7.

Dozněla labutí píseň Soni Červené. In: *Bohuslav Martinů* [online]. [cit. 2025-07-07]. Dostupné z: <https://www.martinu.cz/cz/aktuality/2081-zemrela-herecka-a-operni-pevky-ne-pani-sona-cervena/>.

Nadační fond Soni Červené [online]. [cit. 2025-07-07]. Dostupné z: <https://www.sonacervena.cz/slova-zakladatelu>.

Kontakt na autorku: marcela.tobolkova@svkhk.cz

Z KNIHOVNICKÝCH ORGANIZACÍ

Dobrovolnictví v knihovně

Eva Adamcová

Dobrovolník je člověk, který bez nároku na honorář pomáhá druhým. Dobrovolníci pomáhají ve všech oblastech. V sociální sféře, ve zdravotnictví, ve sportu a samozřejmě i v kultuře. Je pravda, že knihovny v dobrovolnictví dosti pokulhávají. Snad vás článek namotivuje se dobrovolnictví otevřít.

Proč mít dobrovolníky v knihovně? Díky přítomnosti dobrovolníků v knihovně se můžete věnovat odborným činnostem či naopak dobrovolník může realizovat některou z odborných činností, které zařadíte do svého programu. Příkladem může být malá knihovna, kde jsou dvě knihovnice, které spravují fond knihovny, obsluhují výpůjční systém, organizují akce a mají lekce pro školy. V tomto případě může dobrovolník pomoci tak, že bude balit knihy, řadit knihy, povede lekci, zrealizuje svou akci a mnoho dalšího. Lidé, kteří mají v knihovně dobrovolníky, se shodují, že některé akce či lekce by bez nich nemohli zrealizovat.

Ovšem není to jen čistě o tom, že rozšíří-

te činnost knihovny. Dobrovolnictví má hlubší podstatu, a to vedení lidí k pomoci druhým, k filantropii. Kdy jste naposledy pomohli sousedce s nákupem, kdy jste podrželi dveře, kdy jste pomohli s kočárkem. Nepřijde vám, že tato pomoc ze společnosti postupně mizí? Pojďme udělat službu naší společnosti i v tom, že dáme lidem příležitost pomáhat druhým a tím v sobě a v druhých probudit vlídnost, laskavost a ochotu.

Kdo pomáhá jako dobrovolník?

Lidé, kteří chtějí užitečně trávit svůj volný čas, učit se nové věci a pomáhat druhým. Pomáhají studenti, lidé v produktivním věku, ale i senioři. Pomáhají i celé společnosti. V rámci společenské odpovědnosti firem vyrazují společnosti hodiny či dny svým zaměstnancům, aby mohli docházet dobrovolničit do organizací dle

jejich výběru. Tato aktivita slouží i jako team-building. Mladí lidé ve věku 14–24 let jsou vedeni k dobrovolnictví prostřednictvím programu DofE – Ceny vévody z Edinburghu. Toto je celosvětová aktivita, která motivuje mladé lidi k seberozvoji, expedicím a dobrovolnictví. Je to jedna z možností, jak zapojit mladé lidi do aktivit knihovny – příkladem jsou knihovny v Třinci či v Benešově. Můžete zapojit dobrovolníky ze zahraničí pomocí organizace Dům zahraniční spolupráce.

Dobrovolnictví není amatérismus. Dobrovolnictví je ukotveno v zákoně o dobrovolnické službě a spadá pod Ministerstvo vnitra ČR.

Jak mít v knihovně dobrovolníky? Můžete mít dobrovolníky na dobré slovo. My se ovšem přikláníme k tomu, dělat vše profesionálně; pokud chcete mít vše ošetřené, pak nejlepší cestou je mít smlouvu o spolupráci s dobrovolnickým centrem, které působí ve vašem okolí či městě. Dobrovolnická centra jsou neziskové organizace, které zastřešují činnost dobrovolníků v různých organizacích. Poskytnou vám podporu v začátku, propagaci, formuláře a pojistí vám dobrovolníka.

S čím vám mohou dobrovolníci pomoci?

Knihovny jsou kulturní, komunitní, vzdělávací organizace a dobrovolníci nám v tom mohou pomoci. V posledních letech se knihovny hodně

proměnily. Je mnoho činností, které knihovny mohou dělat, ale všichni máme jen omezenou kapacitu. Tady je příležitost pro dobrovolníky, kteří nám mohou pomoci činnost rozšířit. Vždy záleží na tom, jaký zájemce o dobrovolnictví přijde: mohou skládat origami, plést, šít, dělat dílničky pro děti, učit hrát na hudební nástroje, ale zároveň mohou pomoci při péči o květiny, stěhování knihovny nebo revizích. Neváhejte je zapojit do jednorázových akcí – mohou stát na stanovištích a vysvětlovat úkoly, mohou zajišťovat občerstvení, navigovat a mnoho dalšího. Veškeré činnosti jsou individuální dle rozdílnosti cílů knihovny a obce.

Pokud se věnujete psaní dotačních titulů, mohli jste zaznamenat, že spolupráce s dobrovolníky v projektu je veliké plus. Ve většině dotačních titulů, které vyhlašují soukromé společnosti, tato možnost je. Dotační titul přímo od Ministerstva kultury, ve kterém můžete využít činnost dobrovolníků, je v Knihovně 21. století. Jedna hodina činnosti dobrovolníka je vyčíslena na 150 Kč. To znamená, že když v projektu budete mít účast dobrovolníků, za každou jeho hodinu dostanete tuto částku.

Pro více informací kontaktujte pracovní skupinu Dobrovolnictví v knihovnách, která působí v Sekci veřejných knihoven SKIP. Více in-

---

Z KNIHOVNICKÝCH ORGANZACÍ

---

formací naleznete zde: <https://www.skipcr.cz/odborne-organy/sekce/sekce-verejnych-knihoven/skupina-pro-dobrovolnictvi>

Tato skupina v letošním roce na podzim zrealizuje kurz pro koordinátory dobrovolníků v knihovnách ve spolupráci s HESTIA – Centrum pro dobrovolnictví, z. ú. Dále pořádá online setkání pro lidi, kteří začínají s dobrovolnictvím, a pro ty, kteří již pracují s dobrovolníky. Neváhejte se zapojit do této komunity a pomáhat lidem dávat práci svému srdci. Termíny naleznete v kalendáři SKIP.

Na webových stránkách uvedené pracovní skupiny naleznete příklady dobré praxe dobrovolnictví v knihovnách. V článcích se dozvíte, co vše je možné realizovat, a jistě podle svých mož-

ností přijдете na mnoho dalšího. Knihovny jsou úžasná místa, která jsou otevřená všem možným činnostem. Pojdme dát šanci lidem z vaší obce, města seberealizovat se, trávit užitečně čas a pomáhat druhým.

Mít dobrovolníky v knihovně je obrovsky obohacující, podpůrné a velice to v knihovnách pomáhá. Přítomnost dobrovolníků vám zajistí větší rozhled, komunitu, rozšíření spolupráce, zviditelnění se v obci a usnadnění práce. V neposlední řadě se šíří myšlenka filantropie, a to opravdu stojí za to.

Kontakt na autorku:

adamcova@knihovnachodov.cz

TIPY A NÁMĚTY

Gamebooky aneb Když se práce stane hrou

Jana Pozlerová, Kristýna Víšková

Umělá inteligence (AI) v posledních letech doslova mění svět. Zatímco v některých profesích vzbuzuje spíše obavy, knihovny ji mohou vnímat hlavně jako příležitost. Přesně tak jsme ji vnímaly i my – dvě tvořivé knihovnice. Rozhodly jsme se, že si AI vyzkoušíme na vlastní kůži. A jak jinak začít než hrou? Hraní je skvělou formou nejen zábavy, ale i vzdělávání, které ke knihovnám neodmyslitelně patří. A protože nás spojila láska k fantasy – obě jsme nadšené fanynky *Pána prstenů* – námět prvního dobrodružství se nabízel sám.

První krok do Kraje her – Hra osudu

Začalo to nevinnou otázkou: *Co by se stalo, kdyby se Společenstvo Prstenu nevydalo přes doly v Morii, ale přešlo by přes horu Caradhras? Následovaly další: Proč nemohli orli odnést Prsten do Mordoru? Co kdyby Boromir přežil? Kde byl Gondor, když padly Západní úvaly? (Ne, omlouváme se, do Západních úvalů to u nás nepodivňuje. Ale do Východních ano!) Příběh se po-*

Papírová verze hry *Hra osudu*

stupně rozrůstal a poznámky se hromadily. Tak vznikla naše první gamebooková hra, *Hra osudu*.

Nejprve jsme ji vytvořily v papírové podobě – ta se skládá z brožury s příběhem, příloh s úkoly a dvanáctistěnné kostky. Ilustrace jsme generovaly pomocí nástroje Canva a jeho funkce Magic Media, která umožňuje generování obrázků pomocí umělé inteligence. Hra je nicméně dostup-

TIPY A NÁMĚTY

ná pouze prezenčně, a ne každý chce v knihovně trávit neplánovaně tolik času. I proto jsme se rozhodly vytvořit její elektronickou verzi. A tak na konci roku 2024 vznikla webová aplikace pojmenovaná (podle místa ve Středozemi) *Kraj her*, na níž je od té doby k dispozici *Hra osudu*, a to ve dvou obtížnostech.

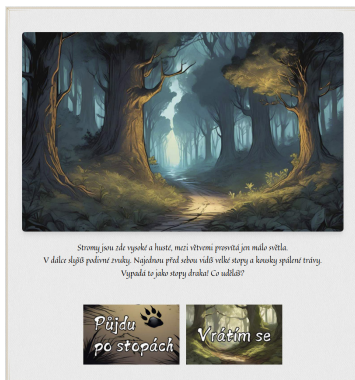
Úvodní strana *Kraje her*

Příběh ve *Hře osudu* může dopadnout různě. Hádanek ve tmě a trocha štěstí (v klíčových momentech vám aplikace hodí kostkou) rozhodnou, který z pěti různých konců vás čeká. Odhadovaná doba hraní online verze je půl hodiny, podle toho, jak rychle čtete, luštíte hádanky a jak vám přejí štěstí. Příběh jsme se snažily napsat tak, aby neurazil fanoušky *Pána prstenů*, ale zároveň byl srozumitelný i pro ty, kteří tento svět neznají. Snad se nám to podařilo – vyzkoušejte a posuďte sami!

Pohádka pro děti i odvážné – Ztracená princezna

Když už existoval *Kraj her*, řekly jsme si, že by byla škoda nevyužít herní rozcestí naplno. Ze zvědavosti jsme zapojily umělou inteligenci a testovaly jsme, jak by si poradila s návrhem na gamebook pro děti. Vyzkoušely jsme několik nástrojů, ale nejvíc nás překvapil Claude – začal se velmi dobře ptát na detaily, například pro jak staré děti hra bude a jakou formou a stylem ji chceme pojmout. Během chvíle nám rovnou vygeneroval rozsáhlý diagram možností a cest, kudy by se příběh mohl ubírat. Nabídl stručný děj, několik hádanek a také možnosti dalšího rozpracování.

Nakonec jsme převzaly úvodní větu a první rozcestí, samotný příběh jsme si nakonec napsaly podle svého, jedná se tedy o originální pohádku. AI nám nicméně ukázala možnosti, které by nás třeba ani nenapadly, a krásně nastartovala naši fantazii. Tak vznikla *Ztracená princezna*, pohádkový gamebook pro děti (a hravě dospělé).

Rozcestník ve hře *Ztracená princezna*

Zajímavostí je, že celá *Ztracená princezna* vznikla za pouhých 7 dní. Tvorba byla hravá a odpočinková a probíhala převážně o poledních pauzách a večerech u čaje. K psaní jsme používaly Canvu, která umožňuje sdílet projekty a pracovat na nich v reálném čase. To nám umožnilo na pohádce pracovat společně i z domova.

A o čem že *Ztracená princezna* je? V roli odvážného prince se vydáte na dobrodružnou cestu za ztracenou princeznou Olivíí. Odhadovaná doba hraní je asi 10 minut, podle toho, jakou cestou se vydáte. Dávejte si ale pozor na svá rozhodnutí – některá totiž ovlivní to, jestli princeznu zachráníte... nebo taky ne!

Detektivní zápletky v knihovně – Knihy útočí!

Současně s pohádkou jsme začaly přemýšlet i nad akčnější hrou pro dospělé (a sečtělě děti). Zadaly jsme AI návrh příběhu, v němž se v knihovně záhadně ztrácejí lidé. Výsledek byl podobný jako u *Ztracené princezny* – AI nám opět nabídla strom rozhodování, základní kostru

příběhu, možnosti větvení i nápady na hádanky. Brzy jsme ale zjistily, že ne všechno, co AI nabídne, je rovnou použitelné, a proto jsme převzaly pouze jména dvou ženských aktérek. Paradoxně nás často nejvíce inspirovalo právě to, co se nám nezdálo. Přemýšlení nad tím, proč něco nefunguje, nás dovedlo k lepším cestám. A tak vznikla hra *Knihy útočí*.

Jedná se zatím o náš největší projekt, protože jsme do příběhu chtěly propašovat co nejvíc více či méně známých knižních světů; aby držely pohromadě, spojily jsme je detektivní zápletkou. Opět jsme sáhly po Canvě, jelikož se nám velmi osvědčila. Zvolily jsme však trochu jiný postup – hlavní linii jsme tvořily společně, ale jednotlivé světy jsme si rozdělily a každá si vzala ty, které jí byly nejbližší.

Vzniklo z toho rozsáhlé a originální dobrodružství, v němž se vžijete do role Julie, která pátrá po zmizelé kamarádce, a jedinou stopou je jen otevřená kniha. Během hry se setkáte s mnoha knihami a poznáte knihovnu z jiné perspektivy. A třeba vám příběh poodhalí i to, co všechno knihovny nabízejí. Odhadovaná doba hraní je 1 až 5 hodin, podle toho, jestli projdete jen hlavní linii, nebo se rozhodnete prozkoumat všechny odbočky a tajemství. Nemusíte mít ale obavy z přerušení. Hra si pamatuje váš postup, takže si můžete kdykoliv udělat pauzu a vrátit se k dobrodružství, až budete mít čas. A jestli budete opravdu pozorní, můžete v naší knihovně poznat některé postavy z příběhu.

AI jako kreativní parták

Ztracenou princeznu i *Knihy útočí* jsme od začátku tvořily rovnou v digitální podobě, což se ukázalo jako skvělá volba – během prvního půl roku si naše hry zahrálo téměř 250 hráčů, což považujeme za velký úspěch. Online forma umožňuje pustit se do dobrodružství kdykoli a odkudkoli, třeba i cestou do školy nebo z pohodlí domova. Zároveň jsme zachovaly i papírovou verzi *Hry osudu*, která potěší hlavně fanoušky deskových her.

Během tvorby jsme si vyzkoušely různé AI nástroje a zjistily, že technologie mohou být skvělými partáky pro kreativní práci. Nejsou náhradou za fantazii, ale dokáží nabídnout nečekané nápady, nové úhly pohledu a někdy i otázky, které vás posunou o kousek vpřed.

A co bude dál? Kdo ví – třeba nás zase něco napadne a v *Kraji her* se otevřou dveře k dalšímu dobrodružství.

Zahrajte si

Kontakt na autorky: jana.pozlerova@svkhk.cz,
kristyna.viskova@svkhk.cz

Desková hra Dreamlike podporuje kritické myšlení

Tereza Schützová

V rámci projektu **Mediaální gramotnost v knihovnách 2023: rok první**, realizovaného z grantového programu VISK 1 MK ČR, vznikla mimo jiné také desková hra *Dreamlike*, na její tvorbě spolupracovala Městská knihovna v Praze se studenty ÚISK FF UK. Jedná se o gamebookovou únikovku, zasazenou do prostředí futuristické knihovny, která má za cíl zábavnou

a nenásilnou formou podpořit schopnosti kritického myšlení a práce s informacemi. Hra je metodicky postavená na 5 klíčových otázkách mediální gramotnosti od JSNS a obsahuje v sobě tematiku umělé inteligence a skryté popkulturní odkazy. Hru je možné využít při realizaci vzdělávacích aktivit nebo si ji zahrát čistě pro hráčský zážitek. Je určená pro dospívající a dospělé, je možné ji hrát v jednom i více hráčích, v tištěné podobě i online. K nekomerčnímu užítí je v obou

TIPY A NÁMĚTY

verzích volně dostupná na webu doknihovny.eu.

O tom, jak hra vznikala, se dozvíte více v rozhovoru s Mgr. Janou Rolfovou, která v Městské knihovně v Praze začínala jako dětská knihovnice na pobočce Školská a od začátku roku 2025 vede specializovaný úsek pro děti a mládež v Ústřední knihovně. Díky aktivnímu a kreativnímu přístupu, se kterým se věnuje své práci, byla v letošním roce nominována na Cenu MARK, na čemž má svůj podíl její tutorská činnost (se studenty realizovala např. aktivity v rámci projektu Naučit se učit) a její dlouhodobý zájem o téma mediální gramotnosti. Oboje propojila při spolupráci s týmem studentů oboru Nových médií ÚISK FF UK během tvorby hry Dreamlike, kdy tým koordinálně zaštiťovala a spolu s Lenkou Hanzlíkovou (tisková mluvčí Městské knihovny v Praze) dělala odbornou garantku projektu.

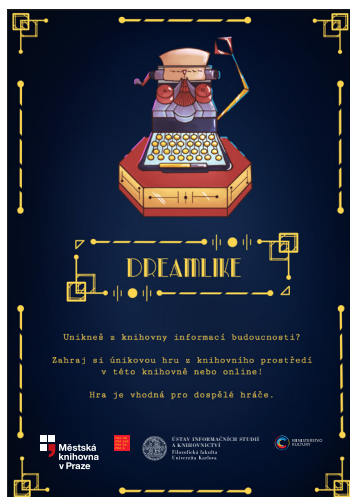
Na úvod by se asi hodilo říci, odkud vůbec přišla prvotní myšlenka na vytvoření hry, kterou by knihovny mohly využít jako nástroj v rámci tématu Mediální gramotnost, a jak ses dostala k práci na celém projektu.

První myšlenka na vytvoření hry přišla na setkání pracovní skupiny Priority 6 v květnu roku 2022, na kterém se řešilo, jakým způsobem se v té době nové celonárodní téma *Mediální gramotnost v knihovnách 2023–2024* uchopí. Já jsem jako dětská knihovnice byla na úvodní setkání přizvána především díky svému zájmu o mediální gramotnost, které už jsem se v knihovně nějakou dobu věnovala. Při úvodním brainstormingu jsem byla ve skupině, která měla za úkol promyslet, jak skrze knihovny dostat téma směrem k veřejnosti, a právě tam mě napadlo, že by jakožto nízkoprahová aktivita mohla vzniknout hra. Moje původní představa hry bylo tedy spíše něco na principu pexesa, teprve při spolupráci se studenty se ze hry stala mnohem komplexnější a propracovanější záležitost.

U procesu vytváření hry jsi byla od začátku až do konce, jak probíhala prvotní domluva a následná spolupráce se studenty?

To, že se zrealizuje můj prvotní nápad a reál-

ně vznikne hra, jsem se dozvěděla v únoru 2023, kdy mě oslovila Lenka Hanzlíková s tím, že to uděláme jako projekt ve spolupráci se studenty ÚISK FF UK. A jelikož už jsem dříve pracovala se studenty v rámci projektu Naučit se učit, tak jsem souhlasila, že se k projektu připojím. Tvorbu hry jsem zastřešovala hlavně koordinálně a pro spolupráci se studenty mám jen superlativy. Byla jsem nadšená z jejich kreativity a z toho, že od začátku fungovali jako sebraný tým.

Na čem je postaven koncept hry a jaká inspirace stála za jejím designem?

Od nás nebylo předem dané, jak by měla hra vypadat, kompletní koncept a design hry včetně celkové tematiky vymyslel studentský tým. Zadání od nás znělo, aby to bylo postavené na 5 klíčových otázkách mediální gramotnosti (Kdo? Co? Komu? Jak? Proč?) od JSNS, jinak jsme jejich návrhy akorát usměrňovaly a občas vybíraly z několika designových návrhů ten nejlepší.

Objevily se při vývoji hry naopak nějaké překážky, se kterými se původně nepočítalo?

Nečekalo se hlavně, že hra nabude takových rozměrů; jestli si to pamatují správně, tak původně měla vzniknout pouze verze k tisku, skládající

se z gamebooku a hracích karet, která měla být umístěna ke stažení na webu doknihovny.eu. Nakonec je na webu i možnost hrát hru přímo v její online verzi – právě doladování webu a možnosti tisku spolu s řešením právních otázek byl poměrně dlouhý proces. Ale výsledek stojí za to.

Hru jste během roku 2024 testovali také se studenty středních škol, objevilo se při jejím testování něco, co vás překvapilo? Nebo případně na Národním semináři informačního vzdělávání v Brně (NASIV), kde jste hru zkoušeli hrát s dospělými?

U studentů nás potěšilo, že se od programu nenechali odradit ani studenti ze střední odborné školy, studující na elektrikáře, ze kterých nikdo jinak knihovnu nenavštěvuje. I tak je hra bavila a do programu se aktivně zapojovali, dokonce potvrdili, že i když gamebook vyžaduje hodně pozorného čtení, příběh hráče do hry vtáhne. Na NASIVu, kde hru hráli dospělí knihovníci, se mezi zpětnou vazbou naopak objevovalo, že je hraní zdouhavé, a někomu text připadal příliš dlouhý. Rozsahem hra ale odpovídá klasickému gamebooku.

V čem jako knihovnice vidíš největší přínos a potenciál hry?

Nejvíc se mi na hře osobně líbí, že v sobě propojuje archeologii médií v grafice a tematice umělé inteligence a samotné téma mediální gramotnosti v její metodice. Také to, že příběh gamebooku hráče do hry vtáhne a schopnosti kritického myšlení a práce s informacemi rozvíjí hra nenásilnou a zábavnou formou. Zážitek

z hraní také obohacují zahrnuté popkulturní odkazy, na které hráči postupně narážejí a snaží se je rozkódovat. Navíc se příběh odehrává v prostředí knihovny.

Hodí se podle tebe hra Dreamlike do všech typů knihoven? A myslíš, že má smysl i mimo téma mediální gramotnosti? Ze zpětné vazby od knihovníků mimo jiné vyplynulo i to, že se s ní dá pracovat v rámci čtenářské či informační gramotnosti nebo se dá hrát čistě pro zábavu...

Hra může být určitě k dispozici v každé knihovně, herní set stačí jen vytisknout a seskládat. K hraní už je pak zapotřebí jen stůl, kde se dají rozložit karty. Nebo je možné hru využít jako aktivitu při vzdělávacích programech v rámci mediálního vzdělávání, já sama mám v plánu Dreamlike v knihovně využít při pořádání lekcí. Hra ale určitě stojí za to, i kdyby ji měl člověk hrát bez přesahu k mediální gramotnosti – je vtipná, detektivní a zábavná sama o sobě.

Tip nakonec: Hra Dreamlike vyšla na začátku roku 2025 také jako e-kniha, zdarma ji najdete ke stažení v katalogu Městské knihovny v Praze.¹ Vše ostatní ke hře naleznete zde:

Kontakt na autorku: tereza.schutzova@mlp.cz

---

1 <https://search.mlp.cz/cz/titul/dreamlike/5044359/#/getPodobneTituly=deskripty-eq:4019-amp:key-eq:5044359>

POZNÁMKY

POZNÁMKY

SKIP 08 – Návštěva knihoven Jihomoravského kraje

„U hrobu bratří Mrštíků v Divákách“

Do čísla přispěli:

Ing. Eva Adamcová – Městská knihovna Chodov, **Bc. Vladimíra Buchtová** – Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, **Miroslava Cvejnová** – Městská knihovna Dobruška, **Mgr. Lenka Dostálová** – Metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukci knihoven, **Jana Fabiánová** – Boženčina zlatá knihovna Bačetín, **Bc. Eva Fejtová** – Obecní knihovna Dolní Kalná, **Mgr. Bohdana Hladíková** – Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, **Bc. Kateřina Hubertová** – Knihovna města Hradce Králové, **Bc. Vladimír Kraft** – Městská knihovna Litvínov, **Lucie Krausová** – Heldova městská knihovna Třebechovice pod Orebem, **Štěpánka Kubová** – Knihovna Barunky Panklové v České Skalici, **Mgr. Bc. Agnieszka Lamr** – Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, **Jana Midlochová** – Městská knihovna Chlumec nad Cidlinou, **Stanislava Najmanová** – Městská knihovna Hořice, **Mgr. Jana Pozlerová** – Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, **Mgr. Petra Řoutilová** – Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, **Bc. Eva Semrádová** – Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, **Oldřich Suchoradský** – učitel, knihovník, účastník univerzity 3. věku, **Mgr. Marcela Tobolková** – Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, **Tereza Schützová** – Městská knihovna v Praze, **Mgr. Marta Pešková Staníková** – Městská knihovna Slavoj ve Dvoře Králové nad Labem, **Adéla Svobodová** – Krajská knihovna v Pardubicích, **Hana Svobodová** – Obecní knihovna Albrechtice nad Orlicí, **Jana Tichá** – Městská knihovna Chlumec nad Cidlinou, **Mgr. Vanda Vaničková, Ph.D.** – lektorka dalšího vzdělávání, **Mgr. Kristýna Víšková** – Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové

S v
k
HK

KRAJ HER

Prozkoumejte světy plné dobrodružství a magie v Kraji her, v nichž můžete ovlivňovat konce příběhů. Pokuste se vyřešit záhadu v knihovně, zničit Prsten moci nebo zachránit ztracenou princeznu.

Kontakt: krajher.info@gmail.com

Navštivte: krajher.svkhk.cz